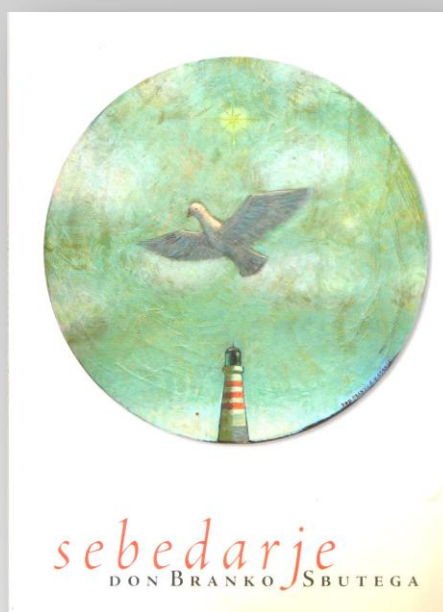

Hrvatsko pjesništvo Boke kotorske - Don Branko Sbutega "Sebedarje"

DIGITALNA ANTOLOGIJA

Don Branko Sbutega

Projekt Digitalna antologija "Hrvatsko pjesništvo Boke kotorske" financiran je iz sredstava Fonda za zaštitu i ostvarivanje manjinskih prava Crne Gore

Autor projekta: Dijana Milošević

Projekt je podržan od Hrvatskog nacionalnog vijeća Crne Gore

SADRŽAJ:

POETSKO SEBEDARJE BRANKA SBUTEGE	4
O POEZIJI	10
PJESME NE	13
PADAJU S NEBA.....	13
SIMFONIJSKE SKICE	14
RONDO (PST, TIŠINA!)	16
SKALA.....	18
MOMENTO	21
MUSICALE.....	21
PRELUDIJ.....	21
ETIDA C - DUR.....	22
TOKATA.....	23
ETIDA	24
LAURETANSKE ELEGIJE.....	25
ODRAZI 1	27
ODRAZI 2	28
ODRAZI 3	29
ODRAZI 4.....	30
ODRAZI 5.....	31
ODRAZI 6.....	32
ODRAZI 7	33
ODRAZI 8.....	35
ODRAZI 9	36
ODRAZI 10.....	37
ODRAZI 11	38
ODRAZI 12.....	39
ODRAZI 13	40
MAJCI TEREZI	42
OZANA	43
ANA	44
OLGI	45
BOSILJKI.....	46
JELENI.....	47
ZDENKI	48
MARKU	49
ĐAGI.....	52

GREGORU NOVAKU SA.....	53
ŽELJOM DA BLISTAVO.....	53
SVIJETLI	53
LORKA	54
OBMANA	55
POREĐENJA	56
ŠTO SE ZNATI MOGLO.....	57
KO NOĆ.....	59
MRTVI SU GRADOVI.....	59
NOĆ POPUT SVIH NOĆI	60
SIŠAO SAM DUBOKO	60
BIO SAM SIGURAN	61
HTJEDOH	63
NEŠTO REĆI	63
LAVANDA U CVATU	63
OSTALI SU SILNI.....	64
DRUGA VREMENA	64
DOLAZE	64
VIDIO SAM TE	65
SAMO JEDNOM.....	65
POTICAJ	66
NEUHVATLJIVI ATOMI.....	67
DOK LUTAJU MISLI.....	67
OPROSTITE!	68
NOĆ	70
KADA SE RODIŠ	71
NE ZNAM	71
VEOMA RADO	73
KO JE KRIV.....	73
ZA KRV	73
NEMOJTE ME.....	74
PODSJEĆATI.....	74
OPET NA ISTI KAMEN.....	76
SKRIVENA U ZORU	76
SPALI ME	77
U SRCU.....	77
POGOVOR.....	78
LITERATURA	88

POETSKO SEBEDARJE BRANKA SBUTEGE ¹

Zvonimir Mrkonjić

1.

Dugo dugo
Ja sam zvao
Zvao slike, boje, ptice ...
Branko Sbutega, Simfonijske skice

Poezija nastaje u zazivu, ali ne pruža nadzor nad imenovanim: ona je isprva tek osjećaj slobode koju pjesnik daje riječima u njihovu kolebanju između predmetnog i zvukovnog. Jedna od prvih pjesama iz ostavštine Branka Sbutega, Simfonijske skice, ocrtavaju poetski događaj kao igru između *dvije boje, jednog vitkog stuba i četiri ptice*. U toj igri predmetni i plastični izraz natječu se sa zvukovnim u neobuzdanom nizanju rima: *Oko stuba što se sija / I uvija i zavija / Od zelenog zelenija / Od crvenog crvenija*. U svojoj poeziji Sbutega nam se u početku predstavlja kao poklonik apstrakcije i bijega smisla - premda ne i poništenja smisla - između uzoraka formalne igre. Uzor za sve to nalazi u glazbi koja je, usprkos svojoj formi bijega, čežnja za prisutnošću. Ili, prema opisu vlastite poetike u pjesmi *Skala : Na skali svemira / misao mi prebira. / Vidim tonove / čujem sliku / razaznajuć u Praliku / obrise nježne, otiske sebe / i pružam ruku put zvijezda / i bića, / vremena i bezvremena, / prostora i neprostora, / čežnjivu / da dohvatim Tebe*. O tome pjesnik govori u svom spisu *O poeziji: Tako pjevanje postaje verificiranje i versificiranje evidencije, ne otkrivanje nepoznatog, već otkrivanje posjedujućeg*. Sbutega teško odolijeva zavodljivosti rima čak i onda kada one ne nude lak izlaz ili, ako je to samo izlaz za nuždu, pa će završiti dugo nizanje stihova ovako: *Čekam sudbu neskrojemu / Što mi nkad stići neće / To je mog života sjena / Od nje sjene nema veće*.

Pjesnik vidi život kao projekt, istodobno taj je projekt sjena. Pjesma *Etida u C-duru* pokušava poeziju svesti na glazbu, bez obzira na apsurdnost riječi iz kojih se ona sklada. Na drugačiji način u *Tokati* hoće vizualizirati glazbu arhitektonskim uokvirenjem stupova, poantirajući pjesmu pitanjem o božanstvu koje se slavi među stupovima hrama. *Lauretanske litanije* uspjeli je pokušaj da se parafrazira ili, štoviše, parodira jedan liturgijski tekst tako da se u njega kao *cantus firmus* umetne

¹ Don Branko Sbutega "Sebedarje"; KotorArt Don Brankovi dani muzike, priredio Antun Sbutega, Kotor, 2007., str. 7. - 13.

poetski komentar, a istodobno to je dosad najuspjeliji Sbutegin pokušaj u poeziji. On će se ubuduće usredotočiti na formu koja programira mjesto glazbe a ujedno je puni problemskim gradivom iz pjesnikova života.

2.

Ja sam mrtav sada vi ste bili prije: stihom koji je napisan u jedanaestom od njegovih *Odraza*, tj. niza od dvadeset i četiri soneta, Branko Sbutega (1952-2006.) obraća nam se danas, nakon svoje smrti, riječima namijenjenim trenutku susreta sa čitaocem. Oni dokazuju da je autor pisao svoje stihove s nakanom da jednom budu objavljeni, da mu pretpostavka postojanja primatelja nije puka retorička konvencija. Ovim nismo objasnili zagonetnost druge polovice stiha - *vi ste bili prije* - koji govori o tome kako su čitaoci njegovih pjesama živjeli prije njega kao što će živjeti i poslije, ali da se prava komunikacija odvija u zbilji koja nije ovozemaljska. Zamisao soneta nazvanih *Odrazi*, gdje pjesnik zaključuje svoju poruku riječima *neću biti ništa*, čita se kao slika u ogledalu. Stihovi iz prvog soneta čitaju se u odrazu soneta, obrnutim redoslijedom, po kojem posljednji stih prvog postaje početni stih odraženog soneta, pri čemu dolazi do drugačijeg slijeda pa, dakle, i smisla stihova. Je li to Brankova poruka - i poruka cijelih *Odraza* koji stalno sučeljuju ovostrano gledište s onostranim - da ćemo s njim komunicirati kad njega više ne bude i da svaka komunikacija nužno miješa dvije zbilje, jer *istovjetnim tijelom drugi život želiš?*

Suptilni soneti *Odraza* metafizička su meditacija o posljednjim pitanjima, gdje pjesniku nije nakana s Holderlinom prozvati "*odbjegle bogove*" kao krivce za čovjekovu osamljenost, nego, kako se čita u prvom sonetu, pozvati se na neutješnu Božju blizinu:

*Ono oko Božje što parnjaka nema
Gleda te iz svoje zemaljske blizine
Šuti u govoru ojađenih ljudi
Vičući u šutnji ispaćene braće*

Svoj vlastiti udio pjesnik će iskazati osjećajem da svoju pozvanost, jer će reći *Bože zašto mene* - ne zahvaljuje svojoj iznimnosti: *Ja gluhi nijemak mudroslovno ludi / Produžavam kratko a dugo bih kraće*. Kraj soneta sažimlje don Brankovo prihvaćanje svog poziva, na pozadini amblematski sažetog bokokotorskog zavičaja koji posvećuje kao *ex-voto* sliku Bogorodici: *Mramor oko glave voda pod nogama / Kraljica u srebru okovana bješe*. U drugom sonetu se govori o inicijaciji, prihvaćanju svog imena i o prihvaćanju poziva, kao posljedice prihvaćanja obiteljske tradicije, od *prastare navade obiteljske volje*. Prihvaćanje *starog* umjesto *novog*, značilo je slamanje individualne volje: *Prvo je moj otpor a zatim predanje / Netko drugi hoće mjesto volje moje*. Sonet bilježi trenutak napetosti i njezino razriješenje. Kriptografski uvrnut, treći sonet govori na jeziku manirističkih opreka

ognja i leda, izabranih i prokletih, mladosti i starosti, *cvata i uvenuća* s porukom o unutarnjoj borbi koja se završava paradoksom: *Ugašena vatra žarki čuva plamen*. Ako smo usvojili Sbutegin jezik simbola i esencija, bez poteškoće vidjet ćemo u četvrtom sonetu Isusovo čudo s umnažanjem kruha i ribe, otajstvo euharistije na pozadini prijepora između konkretnog i apstraktnog. Je li moguće izbjeći napast tjelesnosti kao i trapljenje, pita se u petom sonetu, pa makar ta tjelesnost bila puko konceptualno uporište, s obzirom da se sonet po svom petrarkističkom podrijetlu uključuje u paradoksom prizvanu žudnju: *Snažna mi je nemoć oslabljen sam jači*. U šestom sonetu kao u vrtoglavoj montaži slika koje kreću od zaziva Bogorodice, pjesniku se priviđa da oponaša Krista i ustaje od mrtvih, zatječe sam sebe u grijehu neautentičnosti, u osobi lažnog proroka: *Ja sam koji nisam nisam koji hoću / Moram bit što hoću hoću što ne mogu*. Ne bi se trebalo što Sbutegina pjesnička ikonografija stoji u okružju njegova duhovnog zvanja, pa sedmi sonet polazi od crkvenog enterijera, reklo bi se u malarmeovskim naznakama predmeta, koji svojim dokinućem postaju sagestije, sa sinestezijskim spojevima između *plamnih geranija i bruja zvona*. Tu se napokon slavi trenutak duhovnog bogoslužja u kojemu on samog sebe prilaže kao žrtvu: *Zanijekavši sebe pretpostavku stvara / Sebedarje sebe ko zalog će dati / Onaj što svog sina i kći je i mati*. Ovaj zaziv Bogomajke produžuje se i u osmom sonetu žarom molitvenog petrarkizma: *Dok anđela jata opet ne dolete / Ostajem radosno sa tobom u srodstvu / Nećeš nikad biti na čudo potomstvu*. U desetom sonetu vraćamo se na poprište krvave zbilje, nemogućnosti čistih ruku, čistih misli i čistih slika. Napokon završni dvanaesti sonet vraća se podnevnoj kontemplaciji Valeryjeva *Groblja kraj mora* nad krajolikom mrtvih uz pjesmu cvrčaka, svijet se *zaustavlja u upokoju života - Živi nedostaju mrtvi su na broju*. Tako se zaključuju *Odrazi* kao sažetak važnijih tema don Brankova života. Forma neosimboličkog soneta, kojemu se kao jedan od mogućih uzora mogu navesti Vojnovićevi *Lapadski soneti* i isposničko ozračje Ujevićeve *Kolajne*, idealna je za refleksiju koja izlažući apstraktne pretpostavke unosi naznake konkretne zbilje, omogućujući stvaranje osobitog poetskog amalgama Brankova kova, njegovih opsesivnih slika, nesputanih asocijacija i kontroliranih emocija.

3.

Opsegom nevelika, pjesnička ostavština don Branka Sbutega pokazuje više poetičkih rješenja i pjesničkih formi, počevši od soneta, strofne rimovane pjesme do pjesama u slobodnom stihu. Ciklus soneta *Odrazi*, pisanih vjerojatno krajem 80-ih i početkom 90-ih godina, a nastalim na poticaj obnove soneta u suvremenom hrvatskom pjesništvu, pokazuje nam pjesnika obuzeta naporom da ekonomizira svoju uporabu forme i verbalnu rastrošnost povezujući neke od važnijih, simbolički sažetih tema svog života. Disciplinu koju taj napor iziskuje valja vidjeti kao način koncentracije oko forme, gdje se ne može zapaziti utjecaj postmodernih iskustava sa sonetom u hrvatskoj poeziji u kojima dolaze često do izražaja humor i

persiflaža. Važno je pri tom napomenuti da tip samoodraženog, pa dakle i autorefleksivnog soneta što ga je Branko izmislio, treba u stanovitom smislu shvatiti kao jednu postmodernu inačicu soneta. On stoga pretežno poštuje zahtjeve istosložnog dvanaesteračkog soneta s izmjeničnim rimama koje se ne ponavljaju, a također se uvijek ne podudaraju u naglasku.

Ništa se pri tom ne mijenja u sonetima koje su posvećeni nekim poznatim osobama, kao što je to primjerice majka Tereza, ili posvete nepoznatim osobama, primjerice djevojčici Jeleni, gdje Branko, ne slučajno, poseže za matoševskim modelom. U sonetu *Zdenki* on prepoznaje u sjećanju pojedine osobe po njihovoj karizmi kojom se opiru *memorijskoj sjeni: Oni koji sebe raskošno podijele, / njih i djelići očituju cijele, / ni odsustvo onda prisustvo ne strati*. Sbutegina prigodna poezija, pisana osobito u ratnim godinama, sva stoji u znaku patetične pobune protiv zaborava, a njoj upravo stavlja u službu pjesmu: *Život nije pjesma, al' pjesma mu dio / ponajbolji kažu koji ga poznaju / i Bog je u pjesmi sebe izrazio* - reći će u sonetu posvećenom Marku. Jedan takav izlazak iz memorijske sjene pjesma je *Lorka*, sjećanje je možda na Brankovu prvu pjesmu napisanu 1967. u duhu tog velikog pjesnika a koja nije drugo do amblematski sažetak Lorkine poezije:

*Sa nostalgijom se sjećajuć Španije
I njega, kad sam ih slutio
Kroz otvoren prozor
Kišnog novembarskog popodneva 1967. godine.*

Usredotočenost na obračun pred vječnim Gledaocem - kako bi se možda mogao opisati program *Odraza* - ne priječi Sbutegu, reklo bi se naprotiv, da utoliko točnije iskaže svoju opsjednutost *vremenitošću gdje samo mig božanskoga oka sad dokida žiću, / dužnost umišljaja, obavezu biti*. Zasićenost vremenitim i prostornim, unutar kojih koordinata dopušta mu sažeti životno iskustvo: *Gladan sam preplivo prostornu pučinu / Sit sada gledam modru vremensku planinu*. Promišljenost tih iskustava dopušta Branku osjetiti ekstazu trenutka, prisutnost bića ili otkriće ideje, kao što će to reći pjesmom *Vidio sam te samo jednom*, koja hvata bit iznimnosti, iznimku kao pojavu osobe koju bi Rene Char nazvao "*prvodošlom*". Pojave toliko zasljepljujuće jedinstvene da se pjesnik pita, je li se uopće dogodila. Cijelu pjesmu Branko zapravo posvećuje činjenici začudnog nestanka nekog tko se tako pojavio takvom punoćom očevdnosti da se nastala odsutnost jedva može podnijeti. Srodna u koječemu je pjesma *Oprostitute* koja hvata očevdno kao divljenje viđenim dok još nije postalo predmetom skepse. Dok sonet priprema taktiku protiv sudbine koja nam oduzima sva bića, događaj izvan obzora sonetne strukture otvara ranu koja se ne da iskusiti formom:

*Dok lutaju misli da pronađu rimu
I pravi izraz, a to nije lako,*

*Jer treba se žurit i preteći zimu,
Iz duše mi šiknu mlaz krvavi jako.*

Niz pjesama posvetio je susretima s pojedinim osobama, tako u sonetu posvećenom Đagi govori Branko o sebi kao o dvojnem Janusu, u raskoraku između želje i njezine zbilje, osobi s dva lica/maske, *jedan / Koji sebe traži tamo gdje ga nije / A tamo gdje jeste snužden je i bijedan / Režiser ga vješto međ' publikom krije.*

O susretu s Bogom, Sbutega govori kao o susretu s osobom u nekoliko pjesama gdje postiže vrhunac pjesničke autentičnosti. U sonetu *Ko noć šutiš*, prisutnost se čuti skupom neusuglasivih osjeta i dimenzija raskrojene zbilje, koji se hoće naviknuti na neku veću zapreminu: *Duša traži stana / prostranijeg, većeg i voljenijeg nekog / za riječ jednu samo.* U nekoj drugoj pjesmi, Sbutega se pita: *Odakle mi misao da si ispred mene? Izuzmu li se oni izuzetni trenutci osjećaja Božje prisutnosti, većina ostalih trenutaka života i bića dokazi su neprisutnosti: Nenazočnost tvoja jedino me tlači.* Sve ono što nije Bog odjednom ga sučeljuje s teško podnosivom samoćom: *Samo ne tišina, nit pusta samoća, / ne skučenost tijela, ne užasi svijesti.* Sličan doživljaj bliskosti u nepoznatom čita se o sonetu *Sišao sam duboko tražeći komade / tvog tijela u mome, dio kakve slike...* Tekst djeluje kao virtualni spoj jednog Shakespeareaova soneta i Šopove poeme *Dok svemiri venu*, pokušaj opipavanja neopljivovog, traženja nepoznatog Boga u neizvjesnosti poznatog svijeta: *Tražeć tebe tako, / lutao sam dugo predjelima čudnim / danteovske zbilje. U djeliću svatko / mogao je biti...* Tu otprilike Sbutegina potraga prestaje, prestaje zapravo biti vidljiva, postaje projekcija njegova nemira koji se teško miri s bilo kojim poznatim oblikom bogocraženja, ali ostaje uvijek, zauvijek sebedarje.

4.

Nema nikakve sumnje da je Sbutegin kanconjer pisan po kronologiji njegova unutarnjeg dnevnika gdje se doživljaji, uzbuđenja izmjenjuju s usmjerenom meditacijam o suvremenim pojavama, pa mu tu padaju na um *ilustratori šizofrenija na mersarski način.* Političke prilike koje se katastrofalno ubrzale oko njegova zavičaja Branko Sbutega je u svojoj poeziji krajnje interiorizirao - dosta je navesti sonete *Obmana*, *Poređenja* i *Mrtvi su gradovi*. Izrazi kojima se služi uzeti su iz repertoara apokaliptičkih slika biblijskih proroka, s općenitim zaključkom da su arhajska vremena svratila rijeke prolivene krvi u našu suvremenost:

*Poređenja više nisu potrebita.
Krajolik ljepote scena je užasa.
Gmazovi su javni, orhideja skrta,*

Oluja se grči u šumu talasa.

*Stada raspršena, a pastiri šute.
Pasišta obrasla dračom i kukoljem.
Savitljive palme postale su krute
Pronašo se prorok u vremenu boljem.*

*Gazit nam je sada posred zmijskog legla.
Lav se s jagnjetom nije udružio -
Vremena su stara na nova nalegla.*

*Mesija ko nikad da nije ni bio.
Ali mi smo bili i još sada jesmo
Kada ja ne mogu bar ti pjevaj, pjesmo.*

5.

Doista bogata asocijacija na nedavnu balkanofoniju noževa koja ga navesti da se upita: *Ko je kriv za krv?* - da bi zatim u nekoliko stihova varirao asonantne riječi krivica i krv koje govore o svojoj neporecivoj srodnosti. Idejom o ništavnosti života kao čovjekova pokušaja da se izvuče iz nule, bavi se sonet *Kada se rodiš*, jedan od rijetkih primjera crnog humora u Sbutega, kome je ozbiljnost njegova poziva sudbinski izbor: *Vidjećeš, nula se pridoda nuli, / sve druge su brojke tek tlapnje puste. / U grobu nula pored nule truli, / zajednički dvije u grob se spuste.* U duhu te iste ozbiljnosti napisat će Branko svoj pokornički psalam, *Nemojte me podsjećati*, nigdje ne pribjegavajući za njega toliko tipičnim subjektivnim obratima raspoloženja i tona. Iako su u tom Sbuteginom "*ispitu savjesti*" sve samooptužbe formulski jako općenite, starinski pokornički uzorak, poput neumoljive brojanice koja iz ispitanika izvlači krivnju ili ruha od kostrijeti koje spominje isposničku svrhu govorenja, daje iskazu snagu sedam puta ponovljenim pripjevom: *Prosti mi Bože moje slaboće.* U ovom pokorničkom psalmu, u kojemu kad da se nadovezuje za jaki glas Gundulićeva prijevoda psalama, Sbutega je napisao svoju jedinu čisto "pobožnu" pjesmu, ali koliko rječitu, odricanjem od osobnoga glasa.

Tri posljednje pjesme Sbutegina kanconjera, kojih bi datacija očito bila bliže našim danima, razvijaju ne više neizvjesnu slutnju bliske smrti. Sonet *Opet na isti kamen* nalazi pjesnika u zavičajnoj kontemplaciji gdje *duša ni u ljepoti toj se ne da / oteti sjećanju na stravu iza gorja.* Ali to je, kaže Branko, tek *kratki predah u mom tvrdom hodočašću.* Sonet *Skrivena u zoru* označuje minulost ljeta koje pobuđuje *već jesenju sjetu* u stihovima pjesnikova nevoljkog oproštaja sa životom: *I gledah gdje zemlja začē čempres mlad / Da nad mojim grobom gusti satka hlad.* I doista u posljednjim njegovim stihovima upućenim svima onima koji su ga voljeli, sjetu

razbija ponovo probuđeni prkos ljubavi koja se kao univerzalna sveobuhvatna pojava uzdiže iznad pojedinačnih, životnih slučajeva:

Spali me u srcu
a zatim raspi moj pepeo
gorama visokim
kroz oblake
zelenim pašnjacima
vjetrom
vodama okeana
kroz kišu.

Tako ću pepelom
kad rukama ne mogu
svijet da zagrlim.

O POEZIJI²

don Branko Sbutega

Kad Marina Cvetajeva dijeli pjesnike na one - sa, i bez historije, upoređuje ih - prve sa strijelicom, druge sa krugom. Strijelica je misao, krug osjećanje. Valjda zato jer osjećanje nema razviće, samo pulsaciju, nema povod, nema predvidljivost, već je u sebi uključilo predosjećaj. Stoga čista lirika živi u krugu, njena strijelovitost je privid, ona ne stremi, ne cilja, već je cilj oko kojeg se naša misaonost okuplja, centrira - ona je centar. Ona ne oscilira, poput klatna, ona pulsira poput membrane. Pulsira jezikom raspjevanog govora koji se ostvaruje u raspjevnoj riječi. Zato uvijek isto lirsko ne iscrpljuje nas dosadom opetovanja, jer zapravo vadeći iz ponora osjećanja, iz bezdana oceana, predočava i nudi novu novu svježu vodu koja nije samo znak neiscrpnosti izvora nego i nepopuštajuće žeđi. Neuništivost lirskog osigurana je dvojstvom kojim je poetsko determinirano, s jedne strane uvijek prisutna žeđ, s druge neiscrpnost oceana osjećajnosti, nepotrošivost fantazije misaonosti.

Otud i poteškoća, zašto ne reći i nemoć, razdvajanje lirskog od metafizičkog čuvstva. Čovjeku uroniti, ponirati, isto je kao uzletjeti, letjeti. Cjelovitost

² Don Branko Sbutega "Sebedarje"; KotorArt Don Brankovi dani muzike, priredio Antun Sbutega, Kotor, 2007., str. 15.

čuvstvenosti se ne dokida u fragmentarnosti intelektualnog iskustva; misaona strijela ne ispada iz kruga osjećaja koji su je odapeli. Poetsko je ne dokida u nemoći da sve obuhvati jer njegov lirski, čuvstveni vid jeste izraz pjesničkog totaliteta.

Strijelica ispaljena put zvijezde jamačno ne uspijeva probiti gravitacioni omotač, ali zvijezda uspijeva biti dio galaktičkog sustava onoga koji je odapinje. Ona ista gravitaciona sila koja misaonu strijelu vraća nakon kratkog leta u centar uključuje u polet poetskog jedinstva sveukupnost bivstvovanja. Tako pjevanje postaje verificiranje i versificiranje evidencije, ne otkrivanje nepoznatog, već otkrivanje posjedujućeg. Poput pričesti, dijeljenjem se ne umanjuje, jer u svakom dijelu je cjelina. Magija poetske moći zapravo je otajstvo, a ne čudo. Prokletstvo pjesnika je u sveobuhvatnosti riječi koju posjeduje i limitiranosti misli koju tvori. Božanska objava (Biblija), utiskuje se u povijest pjesničkom objavnošću riječi, ali obrnuti postupak čovjeku nije dan. Posjedovati sve ne znači posjedovati sebe. Ja, sadrži, ali je i sadržano. Samosadržajnost je impuls, ne time i mogućnost. Objaviti svijet oko sebe znači objaviti svijet u sebi, lirsko je objava osjećajnosti svijeta kroz sebe, ono je objava osjećajnosti svijeta u nama. Poetsko polje je gravitaciono, težnja ka centru, jedinstvenosti i ne svodi ga na crnu rupu poništenja, već na vidovitost sveobuhvatnog. Riječi su samo fotoni poetske svjetlosti, njihovu enegriju treba potražiti u njihovom suodnosu i slijepljenosti koja ih uobličava u izričaj, omogućuje partnerstvo, suradnju i konačno pomak ka jedinstvu.³

³ Rukopis u arhivu obitelji Sbutega, objavljen u radu Antun Sbutega, Don Branko Sbutega, skice za jednu biografiju. Godišnjak Pomorskog muzeja u Kotoru, LIV, Kotor 2006, str. 48-49.

PJESME NE

PADAJU S NEBA

Pjesme ne padaju s neba
One se rađaju
Kao čovjek
Kao bijelo jagnje
Pjesme su kao kapi rosne
Para života na listu zelene masline

Pjesme ne padaju s neba
Zgusnute ko para na listu masline
Rasplinu se opet kada sunce sine
U titraju neba tražiti ih treba

U pogledu druga u gustini tmine
Tamo gdje sam snažniji
Gdje mi bol ne mine
Od udarca sudbine
Opasnost gdje vreba

Pjesme ne padaju s neba
Njih tražiti treba
Ali kuda s njima kad ih pronađemo

Zar da tuđe uši moju pjesmu čuju
Kako da se u tom svijetu snađem
Kada misli moje drugi život snuju

SIMFONIJSKE SKICE

Allegro con motto

Na granici dvije boje
Pored jednog vitkog stuba
Četiri ptice na tlu stoje
Mi smo tvoja nova sudba
U glas viču u glas dreče
Taj zvuk peče
Taj zvuk siječe
Taj zvuk teče
Kroz tokove krvnog sistema
Budeč savjest što zadrijema
Na granici dvije boje
Ispod jedne zelene grane
Tri mi ptice sudbu kroje
Odkad mrkne dok ne svane
Lijevo crno desno bijelo
U sredini tanka crta
Čudno neko tu posijelo
Oko stuba što se sija
I uvija i zavija
Od zelenog zelenija
Od crvenog crvenija
Dvije ptice pjesmu poju
Da skončaju sudbu moju
Na granci dva vremena
Dva sna snena
U čas trenu
Bez plijena
Kao žena
Jedna ptica odjevena
U bojama ljetnjeg žita
Tamo stoji bez da pita

Ni da mrdne
Niti trene
Ona čeka
Bez odjeka
Tu na mene

(meno mosso)

Na granici dvije boje
Iznad jedne crne rupe
Četiri ptice u vodi stoje
Pamet svjetsku tu da kupe
Nadu hoće slomit moju
Uglas poju
Ptičjem roju
I boj voju
Na sjenama prošle sreće
Na put jedna od njih kreće
Ostale se u bijeg dale
Tri su ptice na krov pale
Pale ptice lišće palo
Rumen daška njega vije
Od privida dalje malo
Sjenka smrti ptice krije
Dvije ptice žuta oka
Što ne daju nikom roka
Da sabere dane prošle
I ostavi dahu trenu
Sade žut cvijet gdje ležaše
Posred oka mojeg zjena
Jedna ptica
Kao pjena

Odleprša put vidika
Gdje ni neon stigo nije
Da l'je stvarnost ili slika
Ko bi znao
Sve se slije
Sve sakrije
Od pogleda srca moga
I sad mi je slike žao
Oh kako sam nisko pao
Dugo dugo
Ja sam zvao
Zvao slike, boje, ptice

(tranquillo)
Zgrčilo se moje lice
U treptaju bezvremena
Čekam sudbu neskrojenu
Što mi nikad stići neće
To je mog života sjena
Od nje sjene nema veće

Padova. 21. srpnja 1992.
(oko 23 sata, pivnica)

RONDO (PST, TIŠINA!)

Adagio misterioso

Pst, tišina! Ona spava
Čeka plimu zaborava.

Pst, tišina! Ona sniva
Niti mrtva niti živa
Koracima prigušenim
Prolazite pokraj odra.

Pst, tišina! Ona spava
Ispod svoda modro plava
Čujete li niče trava
Na joj leži njena glava.

Pst, tišina! Ona sniva
A usudil' se tko da reče
Kako ona ne postoji
Znat će za dan ne za več
Miso ne smje da se roji
Nit izusti riječ kriva.

Pst, tišina! Ona spava
Pokriva je njena slava
Nek ne kažu riječ je kriva
Tko ne spava taj ne skriva
Univerzum slatke tajne
Što se duši objavljuje.

Pst, tišina! Ona sniva
Lav se s janjem udružio
U životu tako biva
Na trn ružu namnožio
Pored guje leptir pliva.

Pst, tišina! Ona spava
Ispod glave niče trava
Cvjetni jastuk vedre noći
Mistične joj poda moći.

Pst, tišina! Ona sniva
Nit' nevina a nit' kriva
Nit' bolesna a nit' zdrava.

Pst, tišina! Ona spava
Život se u smrt preliva.

Pst, tišina! Ona sniva.

Padova, 21. srpnja 1992.
(oko 24 sata, pivnica)

SKALA

Na skali svemira
misao mi prebira.
Vidim tonove
čujem sliku
razaznajući u Praliku
obrise nježne, otiske sebe
i pružam ruku put zvijezda
i bića,
vremena i bezvremena,
prostora i neprostora,
čežnjivu
da dohvatim Tebe.

Prima

Sam sa instinktom na
noćnoj straži.
Gazi, prijatelju! Gazi!

Seconda

Rastanak - put po izlomljenoj
kružnici.
Svijest - opet ću se sresti.

Terza

Nad Petrom sramota sijeva
dok zorom
pijetao ne zapjeva.

Quarta

Vrijeme je u lutanju
Minosovim dvorcem.
Ko će nam dati klupko sjećanja
da se vratimo na početak?

Quinta

Pentateuh svemira
kontrapunktira s dušom
u Stvaranju Brojeva
i Izlasku Prvog
i Ponovljenog zakona.

Octava

Okužni početak.
Okošena trava.
Okradeno blago.
Oklopljena srca.
Okvašeni obraz.
Okopana raka.
Okamenjena nada.
Oktava života.

MOMENTO

MUSICALE

Ako život upoznat ne mogu
bar ljubiti njega mi je dano
i što više hoću otkriti ga
to sve više on se meni skriva
al to veća moja žudnja biva
da proniknem u tu strašnu tajnu
zašto slijepac ja svjetlost osjećam.

PRELUDIJ

Opus izgubljeni

Trg.
Usnuli
Kamen
Odjekuje pucketanjem
Davno upaljenje vatre.
Žarki odsjaj lomače
I blijedo treperenje zvijezda.
Svi pitaju
Vjetar
I savjest
Kud raspršiše prah
Mog
Đordana Bruna.

ETIDA C - DUR

Na klatnu sobnog sata
obješeno srce jednog tata
kog život u ponoć se ugasi
a za malo da se spasi.
I tad moj tat
ko sat
tačan je bio
al sat nije htio
da otkuca kao uvijek
jednaki minuta broj.
Tat se dade u bijeg
al' u glavi kratki spoj.
Mjesto put vrata
krene put sata.
I da vidiš jada:
srce pada
iz grudiju tata
ispod klatna sata.
A sat klatno duži
put srca ga pruži
uhvati oko struka
podiže bez muka
i sada
na klatnu sata
njiše se srce jednog tata.

TOKATA

Stub do stuba
Stub do stuba
kolonada jedna teče
ispod kamenog arhitrava
ispod svoda jednog hrama
tražiš postolje
torzo
bar komad ruke
glave dio
bilo što
bilo gdje
i nek je mramor
i nek je kamen
i nek je bronza
ali samo
samo bar mali
bar mali pouzdani
pouzdani i jasni
jasni i utješni
znak i trag
da je tu
međ stubovima
nad ljudima
i nad žrecima
stajao neki
moćni i svemoćni
lijepi i nedodirljivi
snažni i pravedni
vječno mladi Bog.
Ne
nigdje zapis
nigdje trag.
Samo stubovi.

ETIDA

Prospimo bokore cvijeća
Zlačanih latica
Na glavu skromnog heroja
Dječjeg lica
Bez pitanja čime zasluži
Tolike časti
Kad svi dobro znate
Koliko li slasti
I ponosa što ga imamo
Za brata.
Zahvatite mirisne vode
Za njegove ruke
Umijte mu prste i dlanove
Žuljevite ruke
Dotaknite i njegove krupne
Oči snene
Pažljivo i nježno nakvasite
Da se ne prene
Posušite ga ljekovitim i toplim
Dahom iz grudi
Milujuć pogledom sjete
Smjela čovjeka.
Zasluži on tih počasti
Gomila što čeka
Da buđenjem otkrije kako usvoji
Tajnu za majku
I tražeći njenog tvorca pretvori
Život u bajku.

Rim, 1978.

LAURETANSKE ELEGIJE

Kraljice mira
Sve je stalo
Violina ne svira
Na žitna polja inje palo.

Kućo zlatna
Odjekuju u duši
Udarci klatna
Vrijeme guši.

Tornju bjelokosni
Med se istočio
Ostali su dani
I gorki i posni.

Pomoćnice kršćana
Na usnama slatki
Ostaje mi ukus
Olizanih rana.

Majko dobrog savjeta
Nek se časa pije
Na mnogaja ljeta
Radi mojih sumnji
Nebo mi se smije.

Sveta Djevo djevica
Vidiš li urotu jeseni
Dijete mi se davi
U šampanjskoj pjeni.

Kućo zlatna
Odjekuje u duši
Udar klatna
Koji sve guši.

Utjeho žalosnih
Med sklopljene ruke
Sakrio se djelić
I od tvoje muke.

Ufanje putnika
Ne treba nam utjeha
Dosta nam je samo
Tvoja slika sveta.

Na Tripundan 1995. u Padovi

ODRAZI 1

Godine su prošle nisu uspomene
Misli uvijek isto Bože zašto mene
Upitima draže spokoj neba nijema
Znavši i ne znavši da nikad ne trene

Ono oko Božje što parnjaka nema
Gleda te iz svoje zemaljske blizine
Šuti u govoru ojađenih ljudi
Vičući u šutnji ispaćene braće

Ja gluhi nijemak mudroslovno ljudi
Produžavam kratko a dugo bih kraće
Tijek promjene nije vlasnost djela sama

Posvećenje stiže ruke grijeh driješe
Mramor oko glave voda pod nogama
Kraljica u srebru okovana bješe

.....

Kraljica u srebru okovana bješe
Mramor oko glave voda pod nogama
Posvećenje stiže ruke grijeh driješe

Tijek promjene nije vlasnost djela sama
Produžavam kratko a dugo bih kraće
Ja gluhi nijemak mudroslovno ljudi

Vičući u šutnji ispacene braće
Šuti u govoru ojađenih ljudi
Gleda te iz svoje zemaljske blizine
Ono oko Božije što parnajka nema

Znavši i ne znavši da nikad ne trene
Upitima draže spokoj neba nijema
Misli uvijek isto Bože zašto mene
Godine su prošle nisu uspomene

ODRAZI 2

Imenom tvojim i mene imenova
Prastara navada obiteljske volje
Kad se staro moglo vratit isponova
Kada novo nije nužno bilo bolje

Nisu znali što to za me značit mora
Želja drugo biti drugom pripadati
Ljudsko lice kaže to je samo kora
Srž želju nam skriva želju želja prati

Prvo je moj otpor a zatim predanje
Netko drugi hoće mjesto volje moje
Ti si to što jesi u meni si zvanje

Rizici su tvoji a drugi se boje
Ime postat moram ime su mi dali
Ostajem mu vjeran jer su me pozvali

.....

Ostajem mu vjeran jer su me pozvali
Ime postat moram ime su mi dali
Rizici su tvoji a drugi se boje

Ti si to što jesi u meni si zvanje
Netko drugi hoće mjesto volje moje
Prvo je moj otpor a zatim predanje

Srž želju nam skriva želju želja prati
Ljudsko lice kaže to je samo kora
Želja drugo biti drugom pripadati
Nisu znali što to za me značit mora

Kada novo nije nužno bilo bolje
Kad se staro moglo vratir isponova
Prastara navada obiteljske volje
Imenom tvojim i mene imenova

ODRAZI 3

Izgorjeti ne želim okovan u ledu
Cjelovom me sledi cjelovom rastali
Čekat strpljivo nek bude po redu
Prokleti ustaju izabrani pali

Narušen poredak uma domišljata
Smirenome srcu prosvjetljenje daje
Izabranje sveto za gizdavog svata
Sramota je časak počast uvijek traje

Mladost bića stara zalog djetinjasti
Upokoj života u vječnosti znamen
Uveli pupoljak iz praha će cvasti

Ugašena vatra žarki čuva plamen
Kraj početak sluti početak tišinu
Dah se zaustavlja sav nemir uminu

.....

Dah se zaustavlja sav nemir uminu
Kraj početak sluti početak tišinu
Ugašena vatra žarki čuva plamen

Uveli pupoljak iz praha će cvasti
Upokoj života u vječnosti znamen
Mladost bića stara zalog djetinjasti

Sramota je časak počast uvijek traje
Izabranje sveto za gizdavog svata
Smirenome srcu prosvjetljenje daje
Narušen poredak uma domišljata

Prokleti ustaju izabrani pali
Čekat ću strpljivo nek bude po redu
Cjelovom me sledi cjelovom rastali
Izgorjeti ne želim okovan u ledu

ODRAZI 4

Žrtvu prinosimo u njoj krvi nije
Sok života cijeden čašu prepunio
Ispit mi je do dna s tajnom koju krije
Sveto sam se srebro taknut usudio

Grlim metal hladni cjelov ću mu dati
Na dlanu mi tijelo svemir šaka stišće
Upomoć svi sveti moram istrajati
Ja smrtnik sam samo ti božansko biće

Budi budi tijelo gledati te želim
Makar oblik nije odslik tvoga tijela
Međ posude sveto samog sebe selim

Gdje se hljeb dijelio gdje se riba jela
Siromašku gladnom dostalo obilja
Napaćena duša drhtava od milja
.....

Napaćena duša drhtava od milja
Siromašku gladnom dostalo obilja
Gdje se hljeb dijelio gdje se riba jela

Međ posude sveto samog sebe selim
Makar oblik nije odslik tvoga tijela
Budi budi tijelo gledati te želim

Ja smrtnik sam samo ti božansko biće
Upomoć svi sveti moram istrajati
Na dlanu mi tijelo svemir šaka stišće
Grlim metal hladni cjelov ću mu dati

Sveto sam se srebro taknut usudio
Ispit mi je do dna s tajnom koju krije
Sok života cijeden čašu prepunio
Žrtvu prinosimo u njoj krvi nije

ODRAZI 5

Dodi polako mi priđi bez dodira
Ne tiči se mojih uda bure dahom
Otmjenost nalaže drugog odabira
Zato ja ovako uzdišem sa strahom

I ne reci ništa pogled je dovoljan
Prodorom shvaćanja do dubine bića
Sud neka ti bude po mene povoljan
Starac je u meni u vidu mladića

Drhtavo mi meso kosti rastrešene
Tek što srca udar prijetnju oglašava
Oku mi se ne da niti tren da trene

Budniji u duhu dok tijelo mi spava
Snažna mi je nemoć oslabljen sam jači
Nenazočnost tvoja jedino me tlači

.....

Nenazočnost tvoja jedino me tlači
Snažna mi je nemoć oslabljen sam jači
Budniji u duhu dok tijelo mi spava

Oku mi se ne da niti tren da trene
Tek što srca udar prijetnju oglašava
Drhtavo mi meso kosti rastrešene

Starač je u meni u vidu mladića
Sud neka ti bude po mene povoljan
Prodorom shvaćanja do dubine bića
I ne reci ništa pogled je dovoljan

Zato ja ovako uzdišem sa strahom
Otmjenost nalaže drugog odabira
Ne tiči se mojih uda bure dahom
Dodi polako mi priđi bez dodira

ODRAZI 6

Trg zbornica svijeta gle mati mi plače
Kulo bjelokosna nek zatvore vrata
Ruke mi na glavu pritisnite jače
Mrtav sam ustati ću iza dva tri sata

Ja sam koji nisam nisam koji hoću
Moram bit što hoću hoću što ne mogu
Napučen predanjem sad nemoćan moću
Složiti nepomirno u harmonsku slogu

Svetac pored mene blagost oka čista
Dotrajali život izgorjela svijeća
Gaseći se oku jače mi zablista

Dvojba poništena a nadanja veća
Tarem o tlo tvrdo ko po mekoj puti
Sa hridi na more život me uputi

.....

Sa hridi na more život me uputi
Tarem o tlo tvrdo ko po mekoj puti
Dvojba poništena a nadanja veća

Gaseći se oku jače mi zablista
Dotrajali život izgorjela svijeća
Svetac pored mene blagost oka čista

Složiti nepomirno u harmonsku slogu
Napučen predanjem sad nemoćan moću
Moram bit što hoću hoću što ne mogu
Ja sam koji nisam nisam koji hoću

Mrtav sam ustati ću iza dva tri sata
Ruke mi na glavu pritisnite jače
Kulo bjelokosna nek zatvore vrata
Trg zbornica svijeta gle mati mi plače

ODRAZI 7

Sveti razgovori ugodnika neba
Na zlaćanom platnu lijevoga oltara
Glasovirskoj glazbi maestrala treba
Rashlada nokturna nakon dnevnog žara

Kao vode sa žeđi plamnih geranija
Bruj zvona u pozdrav kraljevstvu dalekom
Čas je koji leđa podanički svija
Talas uzvratio molitvenom jekom

Krug kupole odslik nebeskih vrtloga
Uzdišući vapi zavjet kraj oltara
Gospoda doziva ište Boga svoga

Zanijekavši sebe pretpostavku stvara
Sebedarje sebe ko zalog će dati
Onoj što svog sina i kći je i mati

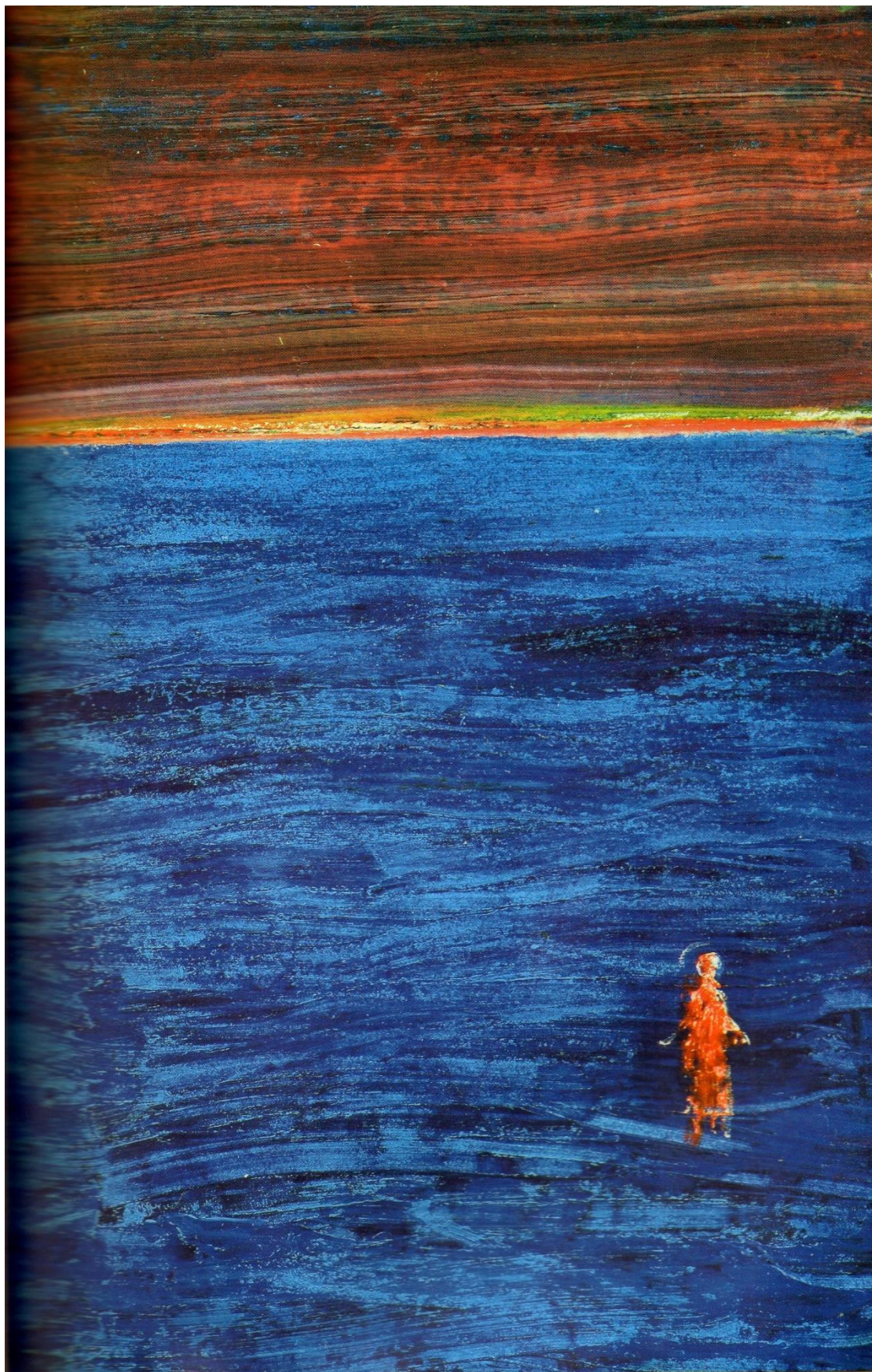
.....

Onoj što svog sina i kći je i mati
Sebedarje sebe ko zalog će dati
Zanijekavši sebe pretpostavku stvara

Gospoda doziva ište Boga svoga
Uzdišuće vapi zavjet kraj oltara
Krug kupole odslik nebeskih vrtloga

Talas uzvratio molitvenom jekom
Čas je koji leđa podanički svija
Bruj zvona u pozdrav kraljevstvu dalekom
Kap vode sa žeđi plamnih geranija

Rashlada nokturna nakon dnevnog žara
Glasovirskoj glazbi maestrala treba
Na zlaćanom platnu lijevoga oltara
Sveti razgovori ugodnika neba

ODRAZI 8

Ti nijesi živjela običnim životom
U crnim očima azur tvog imena
Opijenost spasom žuđenom ljepotom
Zaboravom grlim gorčinu spomena

Vosak otisnuti lika ti smrtnoga
Osmijeh i spomenar od listova praznih
Priče o anđelu i zahtjevu Zloga
U svibanjskoj smrti na koju zakasnih

Svijeće u noći i nevinost nakane
Privid luda uma ruka duše svete
Nikad noći ovoj jutro da osvane

Dok andela jata opet ne dolete
Ostajem radosno sa tobom u srodstvu
Nećeš nikad biti na čudo potomstvu

.....

Nećeš nikad biti na čudo potomstvu
Ostajem radosno sa tobom u srodstvu
Dok andela jata opet ne dolete

Nikad noći ovoj jutro da osvane
Privid luda uma ruka duše svete
Svijeće u noći i nevinost nakane

U svibanjskoj smrti na koju zakasnih
Priče o anđelu i zahtjevu Zloga
Osmijeh i spomenar od listova praznih
Vosak otisnuti lika ti smrtnoga

Zaboravom grlim gorčinu spomena
Opijenost spasom žuđenom ljepotom
U crnim očima azur tvog imena
Ti nijesi živjela običnim životom

ODRAZI 9

Strah ili čežnju svejedno dostižeš
 Barku nemir goni Eol duševnosti
 Nije dar što nebu usnama uzdišeš
 Samilosno stanje zbog onog Oprosti

Tisućama puta riječi ponavljane
 Zalog da bi jednom nebo dotakao
 Činjenice nove činjenice znane
 Sve kad složiš opet samo je pakao

Bijegu mjesta nema svud isto je stanje
 Povjesna izvjesnost opću jezu stvara
 Što straha je više ni ljubavi manje

Nit ljepota hridi ocean razara
 Ne želim da sumnjom nadu tvoju trujem
 Smiri se zauvijek ja te odrješujem

.....

Smiri se zauvijek ja te odrješujem
 Ne želim da sumnjom nadu tvoju trujem
 Nit ljepota hridi ocean razara

Što straha je više ni ljubavi manje
 Povjesna izvjesnost opću jezu stvara
 Bijegu mjesta nema svud isto je stanje

Sve kad složiš opet samo je pakao
 Činjenice nove činjenice znane
 Zalog da bi jednom nebo dotakao
 Tisućama puta riječi ponavljane

Samilosno stanje zbog onog Oprosti
 Nije dar što nebu usnama uzdišeš
 Barku nemir goni Eol duševnosti
 Strah ili čežnju svejedno dostižeš

ODRAZI 10

Je li to bila strast za gorjem surim
 Danas ne mogu pitanje ti postaviti
 Tad stidan i glup ne htjedoh da žurim
 Približit ću se mišljah i bolje predstaviti

Kasnije bilo je prekasno za upiti
 Krv tekla je tamna obilno liptala
 Posvud zločin a moramo se ljubiti
 Ruandska krv po zemlji je pala

Trebalo je sprati okupati se cijeli
 Posut se izopom uronjen u pjenu
 Kad morski pokrivač opet nam zabjeli

Oduzet će tajni njenu plavu sjenu
 Srešćemo se na vrh Taborske gore
 A pod nama safirno Palestinsko more

.....

A pod nama safirno Palestinsko more
 Srešćemo se na vrh Taborske gore
 Oduzet će tajni njenu plavu sjenu

Kad morski pokrivač opet nam zabjeli
 Posut se izopom uronjen u pjenu
 Trebalo je sprati okupati se cijeli

Ruandska krv po zemlji je pala
 Posvud zločin a moramo se ljubiti
 Krv tekla je tamna obilno liptala
 Kasnije bilo je prekasno za upiti

Približit ću se mišljah i bolje predstaviti
 Tad stidan i glup ne htjedoh da žurim
 Danas ne mogu pitanje ti postaviti
 Je li to bila strast za gorjem surim

ODRAZI 11

Ja sam mrtav sada vi ste bili prije
Prednost kratka daha vremenom sustigoh
Što je bilo bješe sada više nije
Kao da se isti sa kamena digoh

Pogled upijaše obris krajolika
Ohrabren koraknuh s ovog uporišta
Provri miso jaka cerebralna vika
Postigoh smisao neću biti ništa

Al što je to nešto to što biti težiš
Za sebe za druge dijete grješnog roda
Istovjetnim tijelom drugi život želiš

Koga biće ljubi tome se i poda
Na svjetlosnom repu osviješćen poletih
Blještave zvijezde nad zaljevom svetih

.....

Blještave zvijezde nad zaljevom svetih
Na svjetlosnom repu osviješćen poletih
Koga biće ljubi tome se i poda

Istovjetnim tijelom drugi život želiš
Za sebe za druge dijete grješnog roda
Al što je to nešto to što biti težiš

Postigoh smisao neću biti ništa
Provri miso jaka cerebralna vika
Ohrabren koraknuh s ovog uporišta
Pogled upijaše obris krajolika

Kao da se isti sa kamena digoh
Što je bilo bješe sada više nije
Prednost kratka daha vremenom sustigoh
Ja sam mrtav sada vi ste bili prije

ODRAZI 12

Od mene sjen samo a od vas ni traga
Preko puta otok drugu tajnu krije
U mrklini zemlje kraj crkvenog praga
Tamo vjeru tražim gdje vas više nije

Živi nedostaju mrtvi su na broju
Hrabrost na istrajnost strah uporno bodri
Upokoj života na mora spokoju
Pokretom bez strasti trag ostavlja modri

Smrt polako pliva kao da je živa
Titraj zraka vrela mir podnevni para
Cvrčkov poj čežnjivi uporno doziva

U smaragdnoj sjeni osama odmara
Laž praznoga groba hlad cipresa pravi
Ljubav u legendi legenda ljubavi

.....

Ljubav u legendi legenda ljubavi
Laž praznoga groba hlad cipresa pravi
U smaragdnoj sjeni osama odmara

Cvrčkov poj čežnjivi uporno doziva
Titraj zraka vrela mir podnevni para
Smrt polako pliva kao da je živa

Pokretom bez strasti trag ostavlja modri
Upokoj života na mora spokoju
Hrabrost na istrajnost strah uporno bodri
Živi nedostaju mrtvi su na broju

Tamo vjeru tražim gdje vas više nije
U mrklini zemlje kraj crkvenog praga
Preko puta otok drugu tajnu krije
Od mene sjen samo a od vas ni traga

ODRAZI 13

Ne vratit se neću sve i kad bih htio
 U vremenskoj rijeci ja se sad obretoh
 Želju za povratkom duboko sam skrio
 Tamo gdje se vidjeh kad Njega susretoh

Plovit mi je dalje plivati daleko
 Strah tek riječ je a muka je stanje
 Suznu kaplju prosuh ocean sam steko
 Za veliko vrijedi izgubiti manje

Stižem ali kada pita nestrpljenje
 Hoće li me čekat ono obećano
 Spreman sam svejedno slijedit to htijenje

Po kojemu vidjeh kad ne bješe znano
 Koliko čudesa sprema se do kraja
 U koji se život sa vječnošću spaja

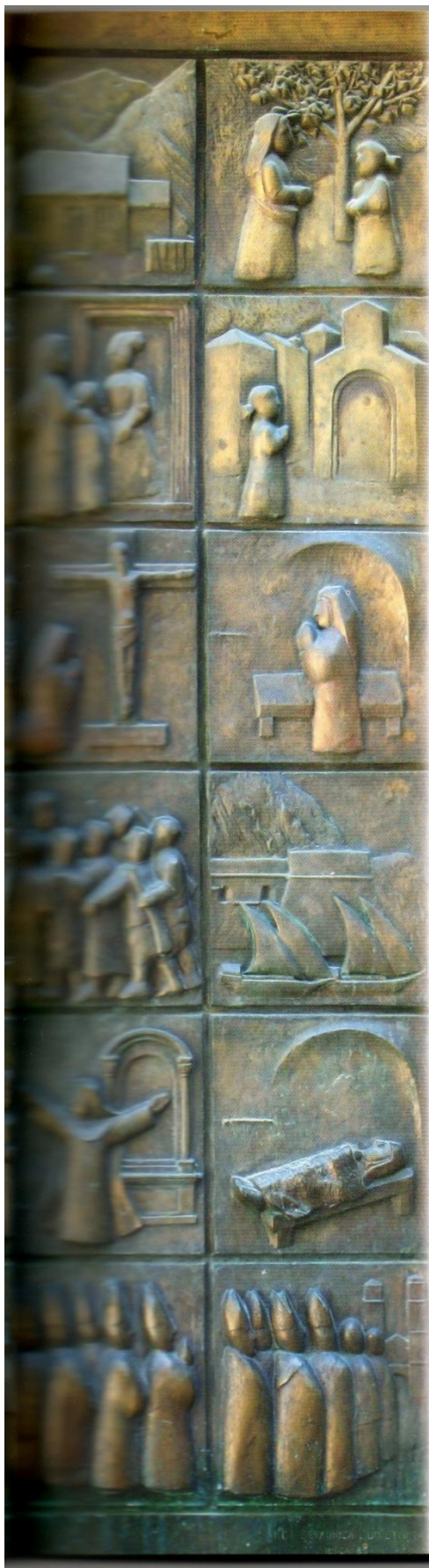
U koji se život sa vječnošću spaja
 Koliko čudesa sprema se do kraja
 Po kojemu vidjeh kad ne bješe znano

Spreman sam svejedno slijedit to htijenje
 Hoće li me čekat ono obećano
 Stižem ali kada pita nestrpljenje

Za veliko vrijedi izgubiti manje
 Suznu kaplju prosuh ocean sam steko
 Strah tek riječ je a muka je stanje
 Plovit mi je dalje plivati daleko

Tamo gdje se vidjeh kad Njega susretoh
 Želju za povratkom duboko sam skrio
 U vremenskoj rijeci ja se sad obretoh
 Ne vratit se neću sve i kad bih htio

MAJCI TEREZI

Reci mi blažena kakvo je blaženstvo
Majko bez djece majko siročadi
Da li se i gore gledaju jadi
Ostaje li uvijek trpljenja prvenstvo

Kalkuta spava samo patnja budna
Rana na ranu neprestano boli
Umije li ljubav zaista da voli
Tamo - u smrti - kad se stigne do dna

Postoje li gore anđeoske rane
Je li tamo slično kao ovo dole
Sklapaš li još ruke i da li se mole

Spušta li se noć gdje Bog sam osvane
Znam puno te pitam u svečanom času
Dušom mi se sada čudna milost rasu

.....
Dušom mi se sada čudna milost rasu
Znam puno te pitam u svečanom času
Spušta li se noć gdje Bog sam osvane

Sklapaš li još ruke i da li se mole
Je li tamo slično kao ovo dole
Postoje li gore anđeoske rane

Tamo - u smrti - kad se stigne do dna
Umije li ljubav zaista da voli
Rana na ranu neprestano boli
Kalkuta spava samo patnja budna

Ostaje li uvijek trpljenja prvenstvo
Da li se i gore gledaju jadi
Majko bez djece majko siročadi
Reci mi blažena kakvo je blaženstvo

OZANA

Zid kameni čuva stjenku srca tvoga
Nebo nekoć bješe svod svijetle ćelije
Sama ispod zvijezda i dok sunce grije
Svugdje sama nosiš svevišnjega Boga

Koprena ti skriva lice ispaćeno
Kost i gruba kostrijet u jedno se slii
Zazidanom tijelu nisu nebo krili
Ni umrtvljeni udi ni oko ti sneno

Duh sada je budan i nikad ne spava
Čeka uzbuđljivi trenutak susreta
Sveta se rađaš i postajes sveta

ANA

Ana!

Jesi li uspjela prepoznati tajnu dana,
il' trenutno bila zaslijepljena blještavilom noći.

Ana!

Je li te zaboljela srebrnička rana
dok su ruže po tvojoj koži cvale?
Il' se i tebi bol učinio tako sveobuhvatnim,
a radost tako izmičuća?
Vidiš li možda što mi ne vidimo,
osjećaš li možda što smo mi čeznuli?
Možeš li ikoga uhvatit za ruku i izvesti,
pogledati u oči i utješiti?
Mene Leonardo nije udostojio pažnje,
niti mi se kći Marija zove.
Ime mi snagu ne nosi,
nit ruke pregršt maslinovih grančica.

Ana!

Ko nas to tjera iz životnog stana
i zakazuje sastanak u prostoru nemoći?

Ana!

Zašto nam mudrost nije više znana
i zaborav izbirljiviji i cjelovitiji?
Mora li se baš ovako letjeti
ko ni ljudi, ni ptice, bez krila i bez tla.
Imate li vi žene možda neku tajnu
koju vam utroba skriva?
Ili se to tek život u vama
na tren zaustavi kako bi se obnovio
za svoju misterioznu svrhu?

Ana!

Možda je dovoljno ako sebi nisi strana,
makar te drugi ne uspjeli prepoznati.

Ana!

Može li baš ista riječ postati hrana,

ili je naša glad svodljiva na čekanje?

Ana!

Ako je ljubav poput oceana
zašto smo mi samo kapljice?

Molim te, ništa ne odgovori.

Ostavi mi iluziju da si mogla i znala.

Na sv. Anu 1996.

OLGI

(Nosit ime Olga nije tako lako,
a zvati te drukčije usudit se ne smijem)

Tata ti princ nije, al ti jesi princeza,
i nemoj mene pitat zašto je to tako
ja ni za njega ni za tebe prstom nisam mak'o,
valjda jer ti si s vezom, a on bješe bez veza.

Dakle, ko što rekoh, ti si prava princeza
i kao dokaz tome nek ti pjesma posluži.
Uostalom, kod tebe se to odmah i skuži.
Žao mi jedino zbog velikih obaveza

koje visoki titul sada pred tebe stavlja
pa ćeš morati često da se povlačiš u bajku.
Ne zaboravi pritom da povedeš i svoju majku.

Za tatu ne brini, visosti, on puca od zdravlja.
U visokom društvu tvome morat ćeš kazati laž -
kad pitaju za njega ko je, ti reci kratko: "Paž".

Veljača, 1993.

BOSILJKI

Uplela sam u kosu zlatne tulipane.
Sjedoh na prag noći. Drhtaji plavi
i čekanje. Mjesec se javi.
Zdravo! Kada će da svane?

Osluškujem neizvjesnu tišinu,
prvo praskozorje. Ko zna trenutak
kad on dolazi. Miluje lahor lak
strepnju i nadanja. Noć uminu

za brdima. Na proljeće mirišem,
na lijepo slutim. Gledaj me, neznani,
lijepa sam ko tajna. Sunce mi mami

iskreno priznanje. Budućnost dišem,
grleć neizvjesnost i čežnju. Zavodljiva,
iz daljina sudba me doziva.

1979.

JELENI

Samo tren zastani, lutko porcelanska.
Sad jedna godina vjekovi se č:ine
I vidjet ćeš vrijeme kako brzo mine
Kad sa lica spadne dječija ti maska.

Barko na talasu od maminih ruku
Ljuljat će te bure nepoznatih voda.
Great ćeš u svijetu promjenjivih moda,
Možda plakat gorko, piti tuđu muku.

Oh, sjeti se, dušo i sjeti se, rode,
Da si prvu svijeću utrnula sada,
Ogrnuta plaštom istkanom od pada

Zvijezda repatica i nada što vode
Malenu ti ruku danu smijeha punom.
Ovjenčat će vrijeme glavu tvoju krunom.

Siječanj, 1981.

ZDENKI

Neuhvatljivi treni minulih vremena
ipak zapis neki ostavljaju duši.
U okovanom srcu sjećanje se guši,
zaborav je samo memorijska sjena.

Ne treba sumnjati, povjerenje prati
one koji sebe raskošno podijele,
njih i dijelići očituju cijele,
ni odsustvo onda prisustvo ne strati.

Vremenska smo bića, pa opet vječiti,
ovako zbunjeni smjesom suprotnosti.
Oholi u času najdublje skromnosti

ostajemo nijemi baš kad smo rječiti.
Dobro i zlo smjenit će se u vihoru ratnom,
krug će se zatvorit u prstenu zlatnom.

MARKU

Možda će stići neka bolja vremena
i možda će tebi sve ljepše biti.
Kad zaborav prošlost pokrije ko sjena
tad ćeš moj lik u tom hladu skriti.

Svejedno ostat ću dalje tu nastanjen
kao dio jedne padovanske zime,
odraslome momku ja potpuno smanjen
prisjećanje pišem u obliku rime.

Život nije pjesma, al' pjesma mu dio
ponajbolji kažu koji ga poznaju
i Bog je u pjesmi sebe izrazio

zato u njoj bića mnogo duže traju.
Godinama ovim dodaj desetljeća,
a Padova nek te na mene podsjeća.

ĐAGI

Masku preko maske stavit ću na lice
 Janusova sudba moje određenje
 U teatru svijeta svi smo sada ptice
 Za gmazove to je božansko htijenje

Sto likova ima a ipak je - jedan
 Koji sebe traži tamo gdje ga nije
 A tamo gdje jeste snužen je i bijedan
 Režiser ga vješto međ' publikom krije

I samome sebi dok u loži sjedi
 Gledajuć na scenu mesnatu dolinu
 U duši mu zlatno sjećanje izblijedi

Tamno danas biva što juče zasinu
 Zauzmite mjesta predstava počinje
 Para se diže iz Talijine škrinje

.....

Para se diže iz Talijine škrinje
 Zauzmite mjesta predstava počinje
 Tamno danas biva što juče zasinu

U duši mu zlatno sjećanje izblijedi
 I samome sebi dok u loži sjedi
 Gledajuć na scenu mesnatu dolinu

Režiser ga vješto međ' publikom krije
 A tamo gdje jeste snužen je i bijedan
 Koji sebe traži tamo gdje ga nije
 Sto likova ima a ipak je - jedan

Za gmazove to je božansko htijenje
 U teatru svijeta svi smo sada ptice
 Janusova sudba moje određenje
 Masku preko maske stavit ću na lice

GREGORU NOVAKU SA ŽELJOM DA BLISTAVO SVIJETLI

Nijesam nikada znao kako se pale zvijezde,
Jer bih da mogu bar jednu upalio
I onda pustio oblake da nebom jezde,
Sam se za to vrijeme u hlad skrio.

Kopajuć duboko do dna palmina debla,
Ispod moćnih žila razgrtao zeleni plamen.
Koji ruku ne grije, al' niti bi zebila
Dok rije da nađe odgovarajući kamen.

Kamen pun sklada - prozračne ljepote,
Svijetleći noću, a po danu taman
Mali ko planete, sunčan poput lopte,

Pun zelena svjetla, od tišine satkan.
Na nebu bi zvijezda, kada oblak prođe,
Sa ruke mi kamen pozvala da dođe.

LORKA

Federiko Garsija Lorka jaše na arapskom konju.
Arapski konj je u Andaluziji rođen.
Voli travu zelenu.
Crne se oči Federika Garsija Lorke.
Smije se sunce u njima,
Špansko sunce.

I svi toreadori pored puta
Drže u rukama narančino cvijeće.
A Dona Eulalija maše sa balkona -
Rep joj je od bika u ruci.
Voljela je Mehijasa.
Mehijas je volio ženu pored rijeke.

Federiko Garsija Lorka jaše na arapskom konju
I ja ga očekujem
Sa nostalgijom se sjećajuć Španije
I njega, kad sam ih slutio
Kroz otvoreni prozor
Kišnog novembarskog popodneva 1967. godine.

OBMANA

Obmana dana
Prevare noći
U laži vremena
Peku ko rana

Hodanje oblika
Promjenjivih čudi
Kroz čuđenje
Smiješnih učesnika

Klizava uporišta
Niskosti obrgljena
Rukom izdajničkom

Sve ili ništa
Za trenutak neba
Griješnika vreba

POREĐENJA

Poređenja više nisu potrebita.
Krajolik ljepote scena je užasa.
Gmazovi su javni, orhideja skrta,
Oluja se grči u šumu talasa.

Stada raspršena, a pastiri šute.
Pasišta obrasla dračom i kukoljem.
Savitljive palme postale su krute
Pronašo se prorok u vremenu boljem.

Gazit nam je sada posred zmijskog legla.
Lav se s jagnjem nije udružio -
Vremena su stara na nova nalegla.

Mesija ko nikad da nije ni bio.
Ali mi smo bili i još sada jesmo
Kada ja ne mogu bar ti pjevaj, pjesmo.

ŠTO SE ZNATI MOGLO

Što se znati moglo tek sada se shvaća,
Poput ledna brijega na sred oceana,
Tečnim pretvara se dok toplog se laća
Iseljen iz bijelog ledenoga stana.

Sve veće mu sunce, sve manje u sebi,
Pretače se poput životnog iskustva
Koje bi mudrosti, ali krize ne bi,
Niti bol i muku, ta jedina čuvstva.

Po kojima jesi star i već dozrio
Za kraj, za slijevanje u zdenac bez kraja.
Strah te što je dno u bezdan sakrio

I što mu se rub sa beskrajem spaja.
Na pustinjskoj palmi datulja dozriva,
Slatki plod starosti u grobu se skriva.

KO NOĆ

Ko noć šutiš, mili, zemljana ti koža
ne drhti na dodir nemirna mi dlana.
Mir postaje vriskav, nježnost poput noža
prodire do kosti. Duša traži stana
prostranijeg, većeg i voljenog nekog
za riječ jednu samo. Bar šum nazočnosti
bilo kakvog bića, ne mora bit Bog,
al'ako je već, tad Bože oprosti.
Samo ne tišina, nit pusta samoća,
ne skučenost tijela, ne užasi svijesti.
Pred sobom, u sebi, duša onemoća,
kad jedino tama nudi joj se jesti.
Negdje ipak jesi, čekanje je samo
pitanje strpljenja, dok doznamo kamo.

MRTVI SU GRADOVI

Mrtvi su gradovi i pusta pasišta.
Ribar ne doziva, zvono ne poziva.
Od jeke i leleka ne ostade ništa.
Nitko se ne čudi što i kamen pliva.

Kosti na dnu mora raspale tartane
Svjedoci su mrtvi vremena daleka.
Istim svijetlom jutro opet će da svane,
Opet tvrda brda postati će meka.

Reklo bi se isto, a sve je drukčije,
Sad se čini jeste, no bilo je prije,
Dok nam more svira stare melodije.

A ja se pribijam uz orgulja dirke,
Pritiskam na zvuke radosnih sazvučja
Dok novo izlazi, al' iz stare zbirke.

NOĆ POPUT SVIH NOĆI

Noć poput svih noći, kamen kao kamen,
Datum zvonom zvoni, prve pale svijeće.
Poj cedrovom tronu, jedan stidni znamen,
Odracom u vodi sve postaje veće.

Šapat ko molitva, molitva ko vapaj,
Bdijenje do jutara i zvijezde što prže,
Pokori tijelo i sad ruke sklapaj
Porodi polako zaživi što brže.

Pločniku prikloni postideno lice,
Dar darom darivaš, uzlet bića primi.
U pločnik ćeš sadit za svoj žitak klice,

Kolovoz za sjetvu žetva je po zimi.
Dan poput svih dana, ljeto poput ljeta,
Pronosim ga svjedok do na kraj svijeta.

SIŠAO SAM DUBOKO

Sišao sam duboko tražeći komade
tvoga tijela u mome, dio kakve slike,
bilo što, al' nešto što mi još ostade
od one tišine i od one vike.

Pogled, miso, gesta. Trazeć tebe tako,
lutao sam dugo predjelima čudnim
danteoveske zbilje. U djeliću svatko
mogao je biti. Letjeh okom žudnim

u skrivene kutke pohranjenih sanja.
I sretah mnoge i mnoge djelove,
a tebe ne bješe. Čežnja mi je manja

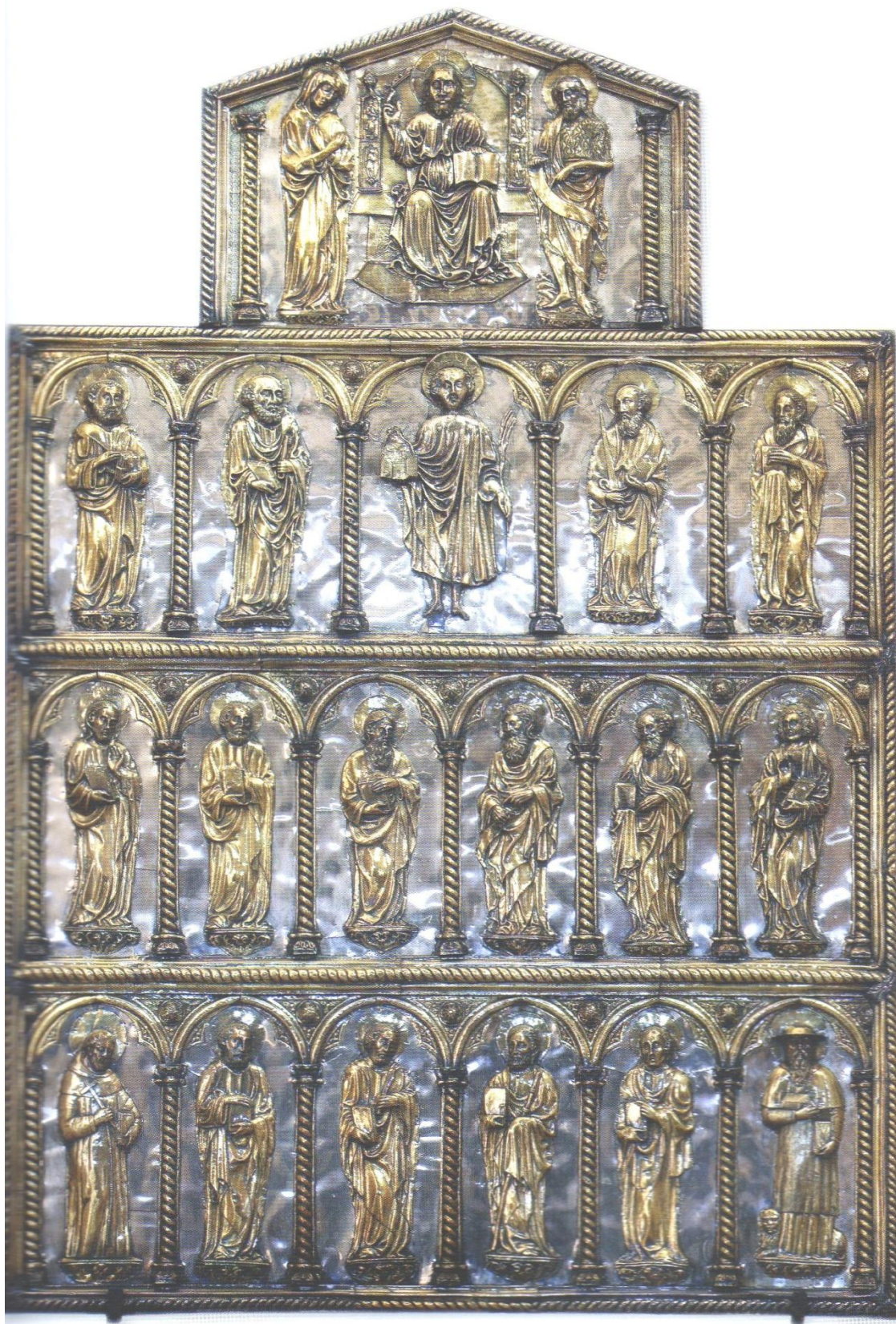
sada kad sam našao svjedoke što plove
kroz prostranstva prošlog gdje se sada skriva.
Jesi kad te nije, dok je ljubav živa.

BIO SAM SIGURAN

Bio sam siguran da nikada neću.
Tražiti prisutnost u sjećanjima.
Odakle mi misao da si ispred mene?
Zelen kao pitosporum okrugle krošnje
Izgledao si među ogoljelim jablanovima
Na ovoj cesti.
Varavo zadržavanje na utiscima,
a svi znaju da mi izmičemo
i svi se prave da ne znaju,
kao da imaju trenutak vječnosti
koji nas ipak guraju u izvjesnost vremena,
u doživljaj prolaznosti i očajanje.

Zar zvijezde mogu u asfaltu ogledati svoja lica?
Koja je boja barice vode pored benzinske pumpe?
Cijeđenje ljepote u mraku koji sve skriva,
je li to poštenje duhovne uzvišenosti?
Zbunjena žudnja, skrivalica svijesti,
trag za opravdanjem do jutarnjeg polusvijetla.

Koje li lude avanture!

HTJEDOH NEŠTO REĆI

Htjedoh nesto reći,
 Al' bi li me čula?
 Čak i kad bi čula
 Što dodati stanju
 Gdje žed za tišinom
 Gasi riječ mi trula,
 Dok se mala nada
 Svodi još na manju.

LAVANDA U CVATU

Lavanda u cvatu, zrikavac u noći,
 Ljeskanje planktona, pun mjesec u svibnju.
 Može se ovako do beskrajja doći
 Ne brišuć zasluge, ne dodavši krivnju.

Slatki poj slavuja, urlici sirena,
 Ljupko milovanje - nož za ispod grla.
 Ljubljena Laura - silovana žena,
 Smrdljive kloake - atmosfera urla.

Slike, oh, te slike, metafore - fore,
 Potrošeni znaci lažnih ugođaja,
 Iz septičke jame povjesnice zbore.

Amalgam je stvoren, život nas sve spaja.
 Rustična istina, profinjene slike,
 Sloboda Sotone za rajске prilike.

OSTALI SU SILNI

Ostali su silni, mi smo jadni samo,
Nebitak iz bitka, ispljuvak nektara,
Nesvjesni u svijesti, u znanju ne znamo.
Polutci cjeline, sleđenoga žara.

Trajni kao treni, stameni ko vjetar,
Ostali su moćni, mi slabi smo samo,
Skrušena ponosa, giganti od metra,
Određeni ciljem, ni tamo ni amo.

Rugobno privlačni, beskrajni u kraju
Velike povijesti, ali male priče,
Uporni težimo paklenome rajju.

Dok drugi kliču, naš svijet nariče
Iz mračne svjetlosti ka svjetlosnoj tami.
Ostali zajedno, mi ostasmo sami.

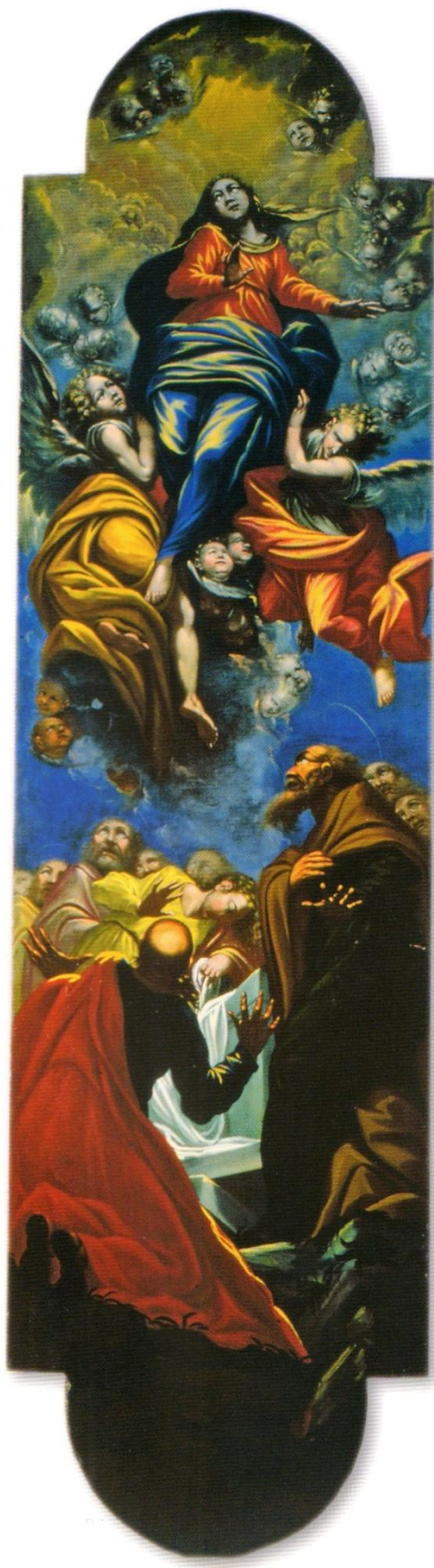
DRUGA VREMENA DOLAZE

Druga vremena dolaze, drugi ljudi,
tečemo sve brže, obale promiču.
Životne sokove smrt dokida i budi
nas za realnost koju mišljenja ne tiču.

Gdje je moj uvir i gdje tvoji izvori,
ne pitamo se u času kad je podvig
plivati i kada se s maticom bori
tijelo u grču očaja. Samo mig

božanskoga oka sad dokida žicu,
dužnost umišljaja, obavezu biti.
Pridružiti se mrvom plutajućem ptiću

u mojemu truplu sve nemire skriti -
nakana je vode kojom ja otičem.
Pristajem na igru. Radostan uskličem.

VIDIO SAM TE SAMO JEDNOM

Vidio sam te samo jednom
u trenu
blještavu i jasnu.
I tek što uroniti htjedoh
nije te bilo,
cjelovito si nestala.
Udisao sam žudno
zrak oko sebe
pomno istraživao tlo
ni malo mirisa,
ni obrisa, ni traga,
nisi ostavila.
Ništa kao utjeha
za sve koje mi podari.
Ne umišljam da se nisi desila.
Kao da bi mi bilo
od te pomisli lakše.
Ne umišljam da češ se opet
podariti
pa nek mi je od te misli teže.
U faktima dana prepoznajem
konačno tvoje odsustvo.
Koliko je lalcše disati
u znanju da si negdje prisutna,
u vječnom kruženju milosti.

POTICAJ

Poticaj pokrenu golemu gromadu
Samo vrh glave tiče površinu.
Uronjena u tvar a nesklona padu
Tjemenom zrak skuplja nebesku prašinu

Na tom mjestu stojim podastiruć glavu
Nudeći se cijeli ali tek sam dio
Zaborav ću lizat nipošto ne slavu
Mjesto medovine more sam popio

Okus soli sjeća na uskršnja jaja
Kamen poput zibke obgrljuje tijelo
Sve je ispunjeno obećanjem raja

Ruzmarin i mirta nude se za jelo
Gladan sam preplivo prostornu pučinu
Sit sada gledam modru vremensku planinu

.....

Sit sada gledam modru vremensku planinu
Gladan sam preplivo prostornu pučinu
Ruzmarin i mirta nude se za jelo

Sve je ispunjeno obećanjem raja
Kamen poput zibke obgrljuje tijelo
Okus soli sjeća na uskršnja jaja

Mjesto medovine more sam popio
Zaborav ću lizat nipošto ne slavu
Nudeći se cijeli ali tek sam dio
Na tom mjestu stojim podastiruć glavu

Tjemenom zrak skuplja nebesku prašinu
Uronjena u tvar, a nesklona padu
Samo vrh glave tiče površinu
Poticaj pokrenu golemu gromadu

NEUHVATLJIVI ATOMI

Neuhvatljivi atomi minulih godina
Udaraju u misli. Moram da plaćam
Zaostale dugove istorije.
Ali, oprostite, ako to ne shvaćam.

Vazduhom trepere niti beta i gama
Zraka pa i kada ih se laćam,
Izmiču u eonske prostore neba.
Ali, oprostite, ako to ne shvaćam.

U mojoj glavi čudna misao se javlja
Hoću kosmos u srce da gađam
I pomjerim mu ravnotežu sila.
Ali, oprostite, ako to ne shvaćam.

DOK LUTAJU MISLI

Dok lutaju misli da pronađu rimu
I pravi izraz, a to nije lako,
Jer treba se žurit i preteći zimu,
Iz duše mi šiknu mlaz krvavi jako.

Pritisnuh rukom ranu na grudima,
Kroz prste gusta i ljepljiva teče
Čas slabije, pa jače, k'o osjeka il' plima,
Tamna, crna tečnost što boli i peče.

Užas me savi, bespomoć savlada,
Al' instinktivno tada glavu savih
U grudi zavlačeć na srce je stavih.
Ona tamo stoji, evo sve do sada.

OPROSTITE!

Oprostite !
Ja kao da vas poznajem.
Možda smo se ranije
sreli u nekom drugom svijetu,
kad sam bio pravedniji,
jer vi ste tako čista pogleda,
i kad sam bio ljupkiji,
jer vi ste tako nježna osmijeha,
i kad sam bio povjerljiv,
jer vi ste tako poštena držanja.
Uostalom, neću nagađati,
ja vas se ne sjećam,
ali kao da vas volim.
Ukoliko se vi mene sjećate,
molim,
molim vas
recite tko sam bio
ne bih li prepoznao
onaj život tamo,
davno, kad sam morao
drukčiji biti,
inače nade za moju
pošlost nemam.

Noć

Noć
kao onda
na putu prema Misiru
obećava rumen sa zapada
i mazno treperenje u krošnjama,
sada lovorika i palmi,
a onda ...

Da li to bjehu topole
ili platani?
Asfalt je bio izdijeljen
kao i ovaj
bijelom sredinom.
Ni večeras nitko ne prolazi.

Noć
kao tamo
na putu prema Misiru
ista sličnost u sjećanju,
natjeranom ovom samoćom,
koja čeka prvi nagovještaj dana
da se u svjetlosti utopi.

KADA SE RODIŠ

Kada se rodiš u nuli si sklopčan
I zrakom nošen ko u balunu.
Od toga trena život ti je mučan,
svi brojevi svijeta na tebe jurnu.

Oduzmi, saberi, podijeli, dodaj,
umnoži, kvadriraj, korijen izvedi,
kupi, računom najvještijim preprodaj,
pa sumu na kraju postepeno svedi.

Vidjećeš, nula se pridoda nuli,
sve druge su brojke tek tlapnje puste.
U grobu nula pored nule truli,

zajednički dvije u grob se spuste.
To je nešto više nego kada krene
život iz nule, a nula bez mene.

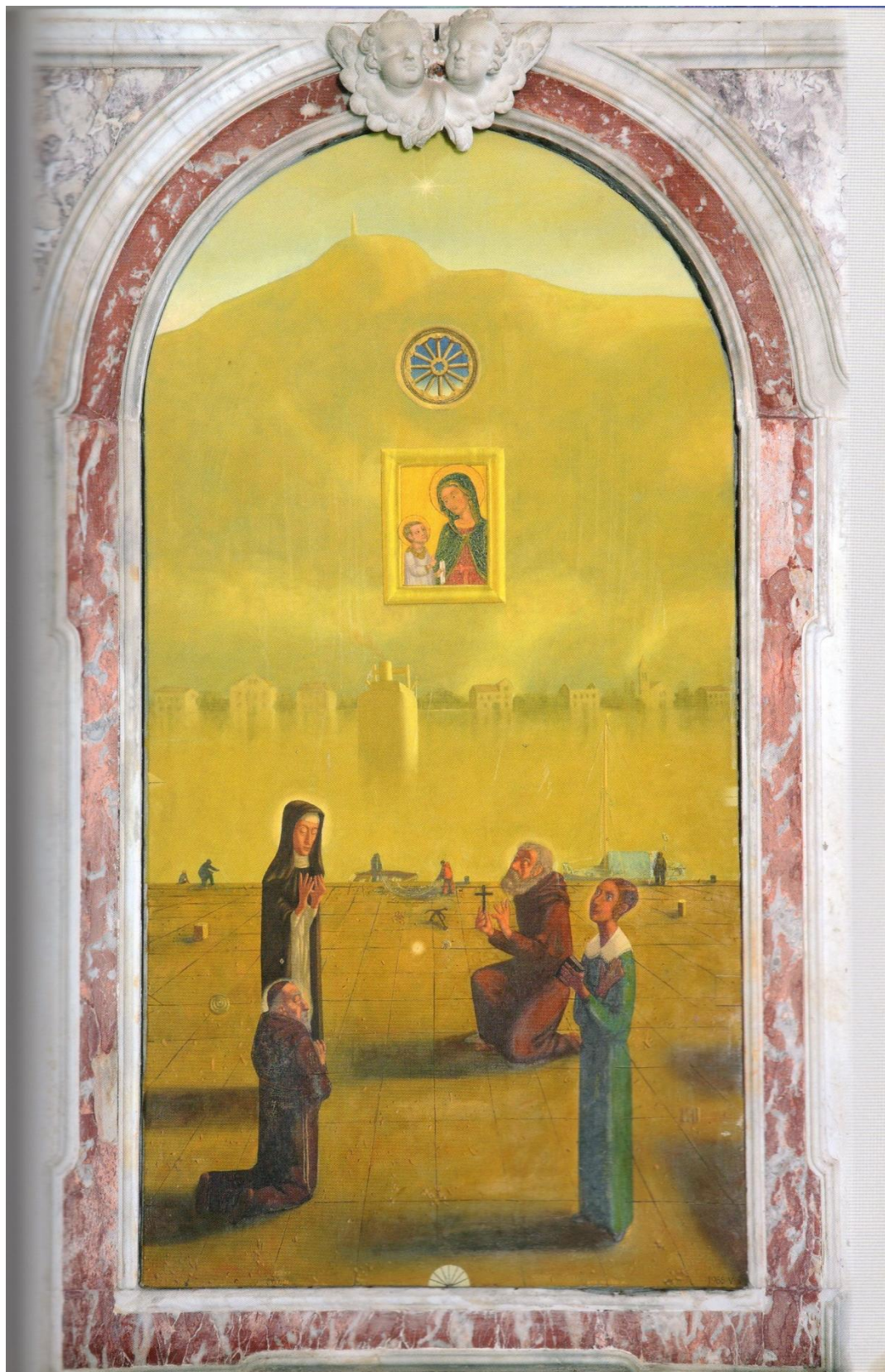
NE ZNAM

Ne znam te još tko si
al' znam što te čeka
jer prošlost daleka
sutra tvoje nosi.

I to je čuđenje
za nas i za tebe
sad dok sve zebe
kad će bit buđenje.

Da počet će s plačom
ko svim smrtnicima
da sa nadom jačom

februarska zima
dočeka proljeće
i uzdari cvijeće.

VEOMA RADO

Veoma rado bih se raspolutio
Da to već nisam
Svako dalje cijepanje
Bilo bi samo čerečenje
A to me odveć podsjeća
Na neke stare drvoreze
Prema kojima su konji
Obavljali čin dijeljenja
I sve što mi se čini
Da naši psihijatri
A bogme ni psiholozi
Ne bi poslije našli načina
Obaviti posao sljepljivanja
Ne odveć. talentirani
Ilustratori
Šizofrenije na mesarski način

KO JE KRIV ZA KRV

Ko je kriv za krv?
Krv je kriva za grijeh.
Grijeh je kriv za krivicu.
Krivica je kriva za grijeh.
Grešna je naša krv.
Krv krvi je grešna.
U krvi krivica krvari.
Grijeh krvlju iskapa.
Zemlju topi krivica.
I grijeh se krvavo pere.
Krvava zemlja pod nogama.
Očišćena duša u grudima.
I stid kola u venama.

NEMOJTE ME PODSJEĆATI

Nemojte me podsjećati, i sam znadem,
da nijesam od naročite kakvoće.
Ipak sam još uvijek sposoban da kažem:
Prosti mi, Bože, moje slaboće!

Ne samo ono što loše radim,
ne samo za one vidljive zloće.
Duboko zapretane leže mi riječi:
Prosti mi, Bože, moje slaboće!

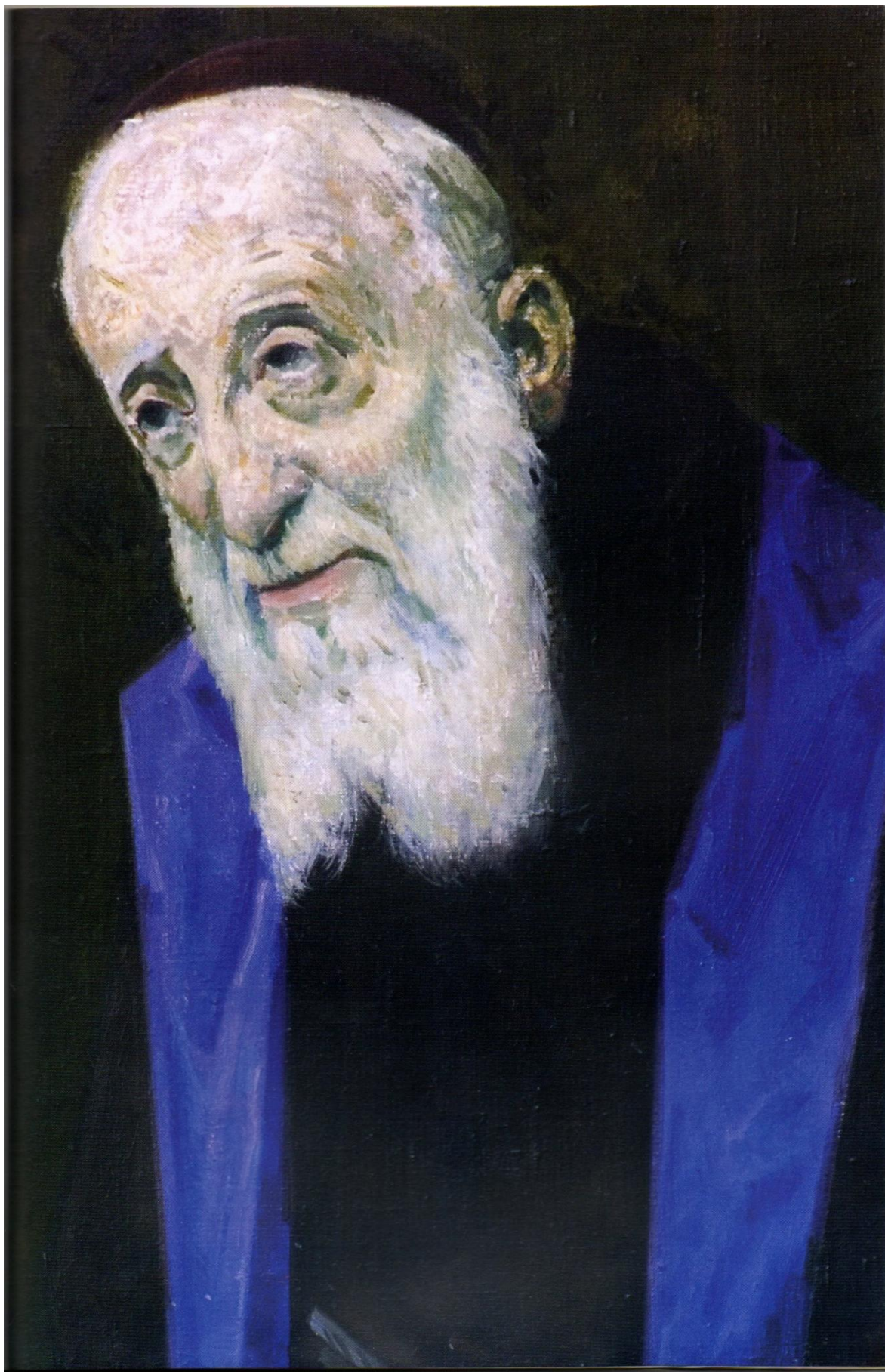
Djela i misli, propusti i riječi
i kad mi se neće i kad mi se hoće
stoje u meni i nadamnom. Vičem:
Prosti mi, Bože, moje slaboće!

Uvrni i izvрни svu nutrinu svoju,
gdje zrije trulo i smrdljivo voće,
na drvu spoznaje ostat će nada:
Prosti mi, Bože, moje slaboće!

U grču kajanja, u plimi optužbi,
čas istine, vjerujem doć će,
jer sam još uvijek sposoban moliti:
Prosti mi, Bože, moje slaboće!

Jedino grijeh je vlasništvo naše
koje sa nama u grob poći će,
a ja ću iz groba usrdno zazvat:
Prosti mi, Bože, moje slaboće!

Podaj mi snage, blagi Oče,
da vjerujem i da moje usne hoće
i onda u času smrti da prošapću:
Prosti mi, Bože, moje slaboće!

OPET NA ISTI KAMEN

Opet na isti kamen sjela i gleda
put iste pučine plavetnog obzorja.
Duša ni u ljepoti toj se ne da
oteti sjećanju na stravu iza gorja.

Nek je sve isto dok sve se mijenja.
Poslije svih trka na koljena pašću,
tu gdje je mekota izbijeljena stijenja,
kratki predah u mom tvrdom hodočašću.

Riječ utjeha nije niti ohrabrenje.
Možda samo upit iz mutnoga oka
ostaje nam spona. Ali ovo stijenje

može se nacijedit za kap jednu soka
i pluća napunit uzdahom put vjetra
darovima bijelog svetog našeg Petra.

SKRIVENA U ZORU

Skrivena u zoru avgustovske žege,
U podnevno sunce minuloga ljeta.
Dok cvrčkovoj strasti oslobađa stege,
U meni se rađa već jesenja sjeta.

Dolazi polako dahom maestrala,
Rashlađujuć strasti, brige uspaljene,
Pa i kad bi voda do morskoga žala
Donosila zavjet, mjesto morske pjene,

Ja ga dao ne bih, niti riječ izrek'o.
Znajuć da brdima vrijeme kapu plete
Pokrivač sam bijeli skupa s njima čeko,

Prepuštajuć se slasti iznenande sjete.
I gledah gdje zemlja začē čempres mlad
Da nad mojim grobom gusti satka hlad.

SPALI ME U SRCU

Spali me u srcu
a zatim raspi moj pepeo
gorama visokim
kroz oblake
zelenim pašnjacima
vjetrom
vodama okeana
kroz kišu.

Tako ću pepelom
kad rukama ne mogu
svijet da zagrlim.

POGOVOR

Antun Sbutega

Objavljivati posthumno nečija literarna djela nezahvalan je posao, pogotovo ako se radi o nekome ko vam je jako blizak, kao što je meni moj brat *don Branko Sbutega*. Pored teškoća da se rukopisi pročitaju, da se od njih napravi adekvatan izbor, te da se pripreme za štampu, taj pothvat nosi u sebi rizik da se njihova literarna vrijednost precijeni, pod uticajem emocija i pijeteta prema autoru. Ja sam se dakle odlučio na taj pothvat svjestan toga rizika; najzad svaki literarni ili izdavački pothvat je rizičan, što mu i daje draž avanture.

Branko nije ostavio pisani testament, a nije nikome, koliko mi je poznato, ostavio u zadatak da objavi njegove rukopise. Prema tome inicijativa je isključivo moja, ohrabrena i podržana od nekih bliskih prijatelja. Iako je bilo ponuda od više izdavača iz Crne Gore, Hrvatske i Srbije, ja sam se odlučio da prihvatim ponudu KotorArta, festivala klasične muzike u čijem je osnivanju Branko učestvovao i čiji je počasni predsjednik bio. Smatrao sam da ova knjiga treba da bude izdana u Boki, budući da je Branko cijeli svoj život ugradio u nju i da je njegova poezija vezana tematski, inspiracijom i atmosferom za njen fizički i kulturni prostor, iako u mjeri u kojoj se vinula u visoke poetske sfere, postaje univerzalna. Istovremeno, njen duboko spiritualni karakter je suma personalnog duhovnog iskustva njenog autora, ali i kolektivne duhovnosti Zaliva svetaca, u kome se on formirao.

Branko je imao veliki talent za komunikaciju u svim njenim oblicima, bilo za neposredni dijalog, mas-medije, muziku, pa i literaturu. No, interesantno je, da dok je za života objavio veliki broj tekstova u novinama, časopisima, nekoliko knjiga, dao veliki broj intervjuova novinama, radiju, često nastupao na televiziji, promovirao knjige, rado učestvovao u javnim raspravama, konferencijama, otvarao izložbe i muzičke festivale, sa strašću diskutirao na razne teme ne samo sa prijateljima i poznanicima već sa svim sagovornicima koje je sretao, raznih nivoa i profila, nije nikad pokušao da objavi svoje pjesme, koje je pisao od rane mladosti. One su bile dio njegove najintimnije sfere, koju je dijelio samo sa najbližima, kojima bi ponekad čitao neke od njih. Jedina polujavna dimenzija njegove poezije je bila ona koja se odnosila na prigodne pjesme, koje je, najčešće u formi soneta, poklanjao prijateljima prigodom nekih značajnih događaja u njihovim životima (vjenčanja, rođenja djece, rođendani ...). Drugi su u takvim prilikama donosili materijalne poklone, a Branko, sonete.

Branko nije bio lišen sujete, ali nije nikada osjećao ozbiljan izazov da svoje pjesme objavi, bar nikada nije pokušao, iako je mogao. Uvjeren sam da je

objašnjenje za to dvostruko. S jedne strane, imao je veoma visoke literarne kriterije i nije bio siguran, budući da je teško procjenjivati vlastita djela, da li njegove poetske tvorevine spadaju zaista u poeziju, ili su samo elegantne eruditske stilske vježbe jednog literarnog diletanta. Drugi motiv je bio znatno dublji; smatrao je da poezija ima dvije bitne dimenzije, jednu literarnu, a drugu spiritualnu, svakako vezanu sa onom prvom koja je njena emanacija. Radi se o poeziji kao uzvišenom duhovnom stanju, kao fundamentalnom iskustvu, kao prostoru u kome dotičemo suštinu našeg transcendentog bića, našu božansku dimenziju. To poetsko biće je u suštini svake umjetnosti, bilo da se radi o likovnoj, scenskoj, muzici ili literaturi; to je ono što povezuje sve umjetnosti međusobno, ali isto tako ono što čini umjetnost, zajedno sa religijom i filozofijom, emanacijom apsolutnog duha, odnosno Boga, i kao takvom, prepoznatljivom kao naše najvažnije i najdublje iskustvo. Zato je poezija nešto veoma intimno i dragocjeno, misteriozno i mistično, sa čime treba postupati sa krajnjim respektom. Zato je, rekao bih, Branko svoje pjesme čitao samo najintimnijim prijateljima u osobitim trenucima, zato ih je poklanjao osobama koje su mu mnogo značile u posebno važnim prilikama njihovog života, kao potvrdu da dijele isti duhovni i poetski prostor.

Branko se rodio i formirao u mikrokosmosu Boke, kojoj je posvetio praktično cijeli život, gdje je i umro, i sahranjen. Boka je zaliv, jedna fizička cjelina, koja preko kopna i mora komunicira ne samo sa svojim bližim okruženjem već i sa svijetom. Tako se u njoj susrijeću uticaji najvažnijih kultura Evrope i Mediterana, od grčke i rimske, preko bizantijske, venecijanske, do srednjeevropske, habsburške i naravno kulture slavenskih i drugih naroda iz okruženja, koji su prisutni ne samo u formi arheloških nalazišta, umjetničkih djela, arhitekture, knjiga i dokumenata, već su se ugradili duboko u kolektivno nesvjesno, u mitove i legende, jezik, običaje, mentalitet. Boka je i jedan spiritualni prostor, sa svojim crkvama, samostanima, manastirima, svecima i blaženicima, sa njihovim hagiografijama, relikvijama, sa liturgijskim slavljenjima, procesijama, duhovnom muzikom, himnama, simbolima, znakovima, zvoncima i kupolama.

Boka se nalazi na granici svjetova, na mjestu gdje se već više milenija dodiruju Zapad i Istok. Stoljećima je bila krajnji prostor Zapada (Venecije, Austrije), prema Balkanu osvojenom od otomanske imperije.

Boka je i jedan maestozni prirodni ambijent, dramatičan i nježan, statičan i dinamičan, epski i lirski istovremeno, uvijek impresivan. I ta njena dimenzija uvodi u prostor duha, stimuliše metafizičke spekulacije, potiče poetska stanja, ponekad melankolična, a ponekad ekstatična.

Branko se dakle rodio i formirao u prostoru koji je svojim prirodnim i kulturnim svojstvima stimulirao njegov poetski senzibilitet, kao što je već stoljećima stimulirao literarnu, a osobito poetsku, produkciju više generacija pisaca, od renesanse do modernog doba. Bokeljski pisci su pripadali, kao i ukupna bokeljska kultura, prevashodno zapadnoj civilizaciji, slijedeći velike uzore, latinske, italijanske i hrvatske renesansne i barokne pisce, pišući na latinskom i italijanskom (ponekad na francuskom), a kasnije na narodnom jeziku. Pored te

autorske književnosti, ovdje se razvila i usmena narodna književnost, epska i lirski (religiozna, satirična, ljubavna, junačka, itd). No istovremeno, budući rubni civilizacioni prostor, na granici Istoka i Zapada, u njoj se miješaju ne samo konfesije, kulturne i umjetničke sfere, već i razni lingvistički i literarni uticaji.

Od malena je Branko slušao u obitelji recitiranje stihova, kako lokalnih pisaca, tako i onih značajnih hrvatskih (Gundulića, Mažuranića, Preradovića, itd.), te crnogorskih pisaca (Njegoša, Nikole Petrovića itd).

Istovremeno je došao u kontakt i sa poezijom Homera, Pindara, Virgilija, Ovidija i Horacija, čije su stihove često recitali na grčkom i latinskom Brankov djed Antun, prčanjki župnik Don Niko Luković i drugi Prčanjani te generacije koji su u mladosti stekli klasično obrazovanje. Djed Antun je međutim najviše volio Dantea (čiju je "Božanstvenu komediju" na italijanskom, sa ilustracijama Gustava Dorea, često čitao unucima, kao i "Oslobođeni Jeruzalem" od Torkvata Tasa), dok je majka Olga najviše voljela francuske romantične pjesnike, osobito Lamartina, čije je stihove (posebno pjesmu "Jezero") recitala na francuskom jeziku. Djed i baka po majci, Stanoje (čovjek znatnog literarnog talenta) i Draga Begović, te ujaci Milan i Boro Begović, israknuti crnogorski glumac, su također doprinijeli razvoju njegovog poetskog senzibiliteta.

Branko je često nastupao na školskim priredbama recitirajući rodoljubivu poeziju pisaca raznih južnoslovenskih naroda, kako se tada uobičavalo. Pored brojnih prozinskih djela (osobito romana), Branko je sa strašću čitao djela raznih pjesnika. Posebno u toku školovanja u gimnaziji u Kotoru razvija se njegovo interesovanje za poeziju. Čitao je djela ruskih autora (na ruskom), od Puškina i Ljermontova do Bloka, Majakovskog i Jesenjina, Španaca, osobito Lorke, Francuza, od Vijona preko romantičara i simbolista, do Bretona, Aragona i Prevera, njemačke klasike, obično Getea, Šilera i Hajnea, do Amerikanaca, osobito Poa, Kineza Li Tai Poa, te arapskih i persijskih pjesnika. Jako ga je privlačila japanska haiku poezija. Bio je fasciniran Šekspirom, ne samo njegovim dramama i komedijama, već i sonetima.

Nastavio je da čita italijanske autore, osobito Leopardija, Kvazimoda i Ungaretija.

Ovaj posljednji je posebno važan za Prčanj, budući da je za vrijeme svoga djetinjstva u Egiptu imao odgojiteljicu iz Prčanja, koja mu je razvila ljubav prema poeziji i kojoj je posvetio više pjesama. Tako je jednom, u drugoj polovini šezdesetih godina, posjetio Prčanj, gdje ga je Branko kao dječak imao prilike sresti.

Branko kasnije nastavlja, na studijama u Beogradu, Zagrebu, Beču i Rimu, da čita poeziju na raznim jezicima, od one mistične, raznih provenijencija (uključujući i islamske sufije), do Borhesa, koga je osobito čijenio. Najzad, kao što će čitalac imati prilike da se uvjeri, sve njegove pjesme, bez obzira na tematiku i formu, imaju u dubini duhovnu, vjersku dimenziju; one su jedna forma molitve ili ispovijedi, neka vrsta poetskog sakramenta, te je potrebno naglasiti da je njihov autor crpio inspiraciju iz vjerske i duhovne poezije od veda od kršćanskih himni, te naravno prije svega iz Biblije, koja je dobrim dijelom pisana u poetskoj formi.

Još od ranog djetinjstva Branko je pisao stihove. No, od tih ranih radova, nije sačuvano ništa, bar da ja znam, budući da on nije skrupulozono čuvao svoje stvari i spise, te da te svoje radove nije smatrao posebno vrijednim; oni su bili neka vrsta pripremljenih radova, stilskih vježbi za ono što je kasnije napisao.

Rukopisi koji su sačuvani, iako je samo mali broj od njih datiran, koliko znam i mogu rekonstruirati, napisani su najranije od kraja sedamdestih godina, iz vremena Brankovih studija u Beču i Rimu, a najveći broj pjesama je iz perioda od njegovog povratka u Boku (1980.) do smrti (2006.).

Nije bilo lako rekonstruirati te tekstove jer je samo mali broj uredno štampan, dok je većina pisana Brankovim često teško čitljivim rukopisom, ponekad na poleđini hotelskih računa, na marginama nekih listova; često neke pjesme imaju više verzija, nekada su neki stihovi ili riječi križani, nekada je zaista teško razumjeti njihovo značenje.

Te rukopise sam našao poslije Brankove smrti na raznim mjestima, u rekao bih, mističnom prostoru njegove župne kuće na Svetom Stasiji, među brojnim spisima i desetinama hiljada knjiga u njegovoj haotičnoj i nadrealističnoj biblioteci. Brankov život je bio veoma intenzivan, polivalentan, često pun frenetičnih aktivnosti; poezija je bila kao molitva, nešto samozatajno, intimno, što se događa u tišini, daleko od razuzdane gomile; neke od pjesama su, istina, bile napisane u trenucima poetske iluminacije u nekim restoranima, kupeima vozova, hotelskim sobama, ali rekao bih da je najveći broj nastao u tišini njegove sobe, u kasnim noćnim satima kada je bio osvijetljen, kako je sam napisao, "fotonima poetske svjetlosti".

Dakle, kada sam pročitao rukopise njegovih pjesama, (od kojih mi je on mnoge čitao, obično u dugim zimskim noćima kada bi, ponekad do zore, ostajali sami diskutirajući o raznim temama, ali ih je bilo još više, koje sam sreo prvi put), odlučio sam da ih prije ili poslije objavim. Motiv nije samo pijetet prema bratu, već prije svega taj što smatram da one to zaslužuju svojim kvalitetom.

Ja im, kao ni književni kritičari, ne mogu ništa dodati niti oduzeti, osim im dati mogućnost da žive. One će, dakle, imati od sada samostalni život, svoj samostalni let kroz poetski i duhovni prostor, poput strjelice ispaljene put zvijezda.

Izbor pjesama koji je objavljen u ovoj knjizi je tematski i stilski heterogen. Radi se, uglavnom, o pjesmama koje sam najbolje uspio da rekonstruiram. Ostali brojni rukopisi će, nadam se, takođe biti objavljeni. Moje i lektorove intervencije u tekstovima su bile minimale. Nekim pjesmama bez naslova dat je kao naslov početni dio prvog stiha.

Želim da zahvalim izdavaču, KotorArt-u, a posebno njegovom počasnom predsjedniku Branislavu Đagi Mićunoviću i umjetničkom direktoru Ratimiru Martinoviću. Osobitu zahvalnost dugujem gospodinu Stevanu Kordiću, koji je posvetio ovom izdanju vrijeme i eneregiju, preuzevši na sebe dizajn, pripremu za štampu, a istovremeno je autor fotografija kojima je ova knjiga ilustrirana. Izabrali smo da knjigu ilustriramo prevashodno reprodukcijama umjetničkih djela, najčešće onima sa sakralnim temama, koja su izraz bokeljske duhovnost, i koja su uticala na

duhovno i estetsko formiranje don Branka, te djelima suvremenih umjetnika koja je on, kao mecena, ne samo naručio i financirao, već najčešće imao aktivnu ulogu u njihovom koncipiranju, ili ih inspirirao. Zahvaljujem dr. Gracijeli Čulić za brižnu suradnju. Želim da se zahvalim i don Andriji Lukinoviću, Brankovom i mome prijatelju, koji je svesrdno podržao ovaj projekt i akademiku Sretenu Peroviću, koji je s ljubavlju i pažnjom obavio posljednje čitanje Brankove poezije pred njen ulazak u štampu. Zahvaljujem, najzad, gospodinu Zvonimiru Mrkonjiću koji je, i pored kratkog vremena koje je imao na raspolaganju, napisao lijep i kompetentan prikaz Brankove poezije.

Rim, ožujak 2007.

SADRŽAJ

POETSKO SEBEDARJE BRANKA SBUTEGE.....	4
O POEZIJI.....	10
PJESME NE PADAJU S NEBA.....	13
SIMFONIJSKE SKICE	14
RONDO (PST, TIŠINA!)	16
SKALA	18
MOMENTO MUSICALE.....	21
PRELUDIJ.....	21
ETIDA C - DUR.....	22
TOKATA	23
ETIDA.....	24
LAURETANSKE ELEGIJE	25
ODRAZI 1	27
ODRAZI 2	28
ODRAZI 3.....	29
ODRAZI 4.....	30
ODRAZI 5.....	31
ODRAZI 6.....	32
ODRAZI 7.....	33
ODRAZI 8.....	35
ODRAZI 9.....	36
ODRAZI 10.....	37
ODRAZI 11.....	38
ODRAZI 12.....	39
ODRAZI 13.....	40
MAJCI TEREZI	42
OZANA.....	43
ANA.....	44
OLGI.....	45
BOSILJKI.....	46

JELANI.....	47
ZDENKI.....	48
MARKU.....	49
ĐAGI.....	52
GREGORU NOVAKU SA ŽELJOM DA BLISTAVO SVIJETLI.....	53
LORKA.....	54
OBMANA.....	55
POREĐENJA.....	56
ŠTO SE ZNATI MOGLO.....	57
KO NOĆ.....	59
MRTVI SU GRADOVI.....	59
NOĆ POPUT SVIH NOĆI.....	60
SIŠAO SAM DUBOKO.....	60
BIO SAM SIGURAN.....	61
HTJEDOH NEŠTO REĆI.....	63
LAVANDA U CVATU.....	63
OSTALI SU SILNI.....	64
DRUGA VREMENA DOLAZE.....	64
VIDIO SAM TE SAMO JEDNOM.....	65
POTICAJ.....	66
NEUHVATLJIVI ATOMI.....	67
DOK LUTAJU MISLI.....	67
OPROSTITUTE!.....	68
NOĆ.....	70
KADA SE RODIŠ.....	71
NE ZNAM.....	71
VEOMA RADO.....	73
KO JE KRIV ZA KRV.....	73
NEMOJTE ME PODSJEĆATI.....	74
OPET NA ISTI KAMEN.....	76
SKRIVENA U ZORU.....	76
SPALI ME U SRCU.....	77
POGOVOR.....	78

LITERATURA

Don Branko Sbutega
Sebedarje

IZDAVAČ
Kotor Art

Don Brankovi dani muzike

ZA IZDAVAČA
POČASNI PREDsjedNIK
Branislav Mićunović

UMJETNIČKI DIREKTOR
Ratimir Martinović

PIREDIO
Antun Sbutega

SARADNIK
dr. Gracijela Čulić

Kotor, avgust 2007.

Zanijekavši sebe pretpostavku stvara
Sebedarje sebe ko zalog će dati
Onoj što svog sina i kći je i mati

.....
Onoj što svog sina i kći je i mati
Sebedarje sebe ko zalog će dati
Zanijekvaši sebe pretpostavku stvara

DON BRANKO SBUTEGA, *Odrzi 7*

KOTORART — *Don Brankovi dani muzike*

ISBN 978-9947-9070-0-6

9 789940 907006 >

LITERATURA**IZDAVAČ****Kotor Art****Don Brankovi dani muzike****ZA IZDAVAČA****POČASNI PREDSEDNIK****Branislav Mićunović****UMJETNIČKI DIREKTOR****Ratimir Martinović****PRIREDIO****Antun Sbutega****SARADNIK****dr. Gracijela Čulić****Kotor, avgust 2007.g.**